

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU CULTU-
RĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ

ANUL X : SIBIU 1 MAIU, 1911: NRUL 9.

: REDACTOR: OCT. C. TĂSLĂUANU :

Sumarul:

Oct. C. Tăslăuanu	Organizarea satelor noastre.	A. Melin	Pe când aveã și vulpea boi.
Victor Eftimiu	Cântece, Și noi trecem pe gânduri... Imi placi pentru privirea-ți visătoare... Yersuri albe. Tristețea primăverii (poezii).	Maria Cunțan	Rugăciuni (poezie).
Em. Gârleanu	Palavragiul.	I. Borcea	Iuliu Caesar, de Shakespeare.
I. Borcea	Fantazie, Tablou modern (poezii).		Dări de seamă:
		II. Chendi	Poezii, de Oreste; „Haiducul”, de Bucura Dumbravă.

Cronică: Eminescu și Barițiu. — † Antonio Fogazzaro (D. Tomescu). — Scriitori modești și încercări de parvenire. — † Nicolae Densușianu. — Duplicitate literară. — Sărmana Jeana. — Poșta Red. — Bibliografie.

Ilustrațiuni: 5 fotografii de porturi dela balul din Arad și 2 dela balul din Sibiu.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU CULTURĂ, LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Victor Eftimiu, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Dr. Onisifor Ghibu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Corneliu Moldovan, Dr. G. Murnu, D. Nanu, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, G. Rotică, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, V. Șorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT:

Austro-Țungaria:

1 an . . . . . 16 cor. Ed. de lax . . . . . 24 cor.
6 luni . . . . . 8 „ „ „ „ . . . . . 12 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

România și în Străinătate:

1 an . . . . . 20 cor. Ed. de lax . . . . . 30 cor.
6 luni . . . . . 10 „ „ „ „ . . . . . 15 „

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înaintă, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

Cărți mai nou apărute:

Leon Tolstoi, studiu critic cu zecă clișee în text. . . . . Cor. —50
Sfaturi prietenești pentru țăranul român. Ediția a doua a scrierei „Celce muncește izbuteste“ 1,20

Biblioteca „Lumina“

- Nr. 1. Trei Vedenii, mai multe nuvele de Em. Gârleanu.
- „ 2. Căițau, 3 nuvele de H. de Balzac, trad. de A. Mândru.
- „ 3. Prăpastia, câteva nuvele și povestiri de I. Agârbiceanu.
- „ 4. Prizonierii, nuvelă de P. Heyse, trad. de A. Frunzescu.
- „ 5. Un singuratic, nuvele de N. N. Beldiceanu.
- „ 6. Mimi Pinson, nuvelă de Alfred de Musset, trad. de A. Sterescu.
- „ 7. Prințul Codrului, nuvelă de Carmen Sylva, trad. după original de L. Hârsu.
- „ 8-9. Vieța lui Isus, Biografia lui, de Ernest Renan, trad. de B. Marian.
- „ 10. Fără suflet, nuvele și schițe de V. Eftimiu.
- „ 11. Adolf, nuvelă de B. Constant, trad. de P. Ionescu.
- „ 12. Cavalerii, 2 nuvele de C. Mikszath, trad. de L. Rebreanu.

Fiecare Nr. costă 30 fileri, trimiterea sub bandă + 10 fileri, iar recomandarea 25 fileri.

Se află în depozit la librăria lui W. KRAFFT în Sibiu.

Catalog la cerere gratis și franco.

LUCEAFARUL

Orice reproducere oprită.

Organizarea satelor noastre.

De când zorile conștiinții naționale au început să ne lumineze cărările sufletului, fiecare generație de cărturari s'a încălzit de câte un ideal pentru înaintarea neamului nostru, fiecare generație și-a cheltuit toată puterea de gândire și de muncă pentru a dură o temelie de existență națională poporului nostru. Și, cu bucuria sufletească a omului care recunoaște munca săvârșită de alții, putem spune că înaintașii noștri, în vreme scurtă și în împrejurări neprielnice, au realizat progrese serioase în multe privințe. Starea culturală, socială și economică, ce am moștenit-o, e rezultatul eforturilor uriașe ale generațiilor premergătoare, cărora noi, generația tânără, trebuie să le fim mulțumitori pentru bogăția pozitivă ce ne-au lăsat-o și, în semn de recunoștință, trebuie să le iertăm toate rătăcirile și toate greșelile, pe cari n'au putut să le încunjure. Această iertare, pe lângă recunoștință, dovedește și o înțelegere mai superioară a împrejurărilor cari au determinat evoluția poporului nostru și mai dovedește o nobleță de inimă care cimentează în suflete tradiția, baza oricărei continuități de muncă.

Datoria generației de astăzi, care își scutură cu mândrie capul de Prometeu, e să continue opera începută de înaintași cu aceeași însuflețire și dacă poate cu mai multe sorți de izbândă. În sufletele pline de energie tânără nemulțumirea a fost întotdeauna un imbold la muncă pozitivă, ea a prevestit o nouă sforțare a puterilor pentru a desăvârși opera înaintașilor. Deaceia nemulțumirile, cari în vremea din urmă au tulburat în treacăt atmosfera vieții noastre publice nu trebuiesc privite ca deslănțuiri de furtuni anarhice cari

distrug recolta progresului de până acum, ci ca totatătea dorințe și tendințe de primeniri sănătoase și firești, cerute de evoluția unui popor plin de viață. Bătrânii cărmuitori ai treburilor noastre obștești, la rândul lor, nu trebuie să se supere din pricina măruntelor greșeli ale tinerilor, cari în clipe de avânt juvenil aruncă câte o săgeată de nemulțumire și spre creștetul lor venerabil. Îndrăzneala, fie chiar și jignitoare, când se razimă pe o cinste sufletească și pe o forță reală, în loc să fie condamnată și pedepsită, trebuie îndrumată pe căi productive. Bătrânii, cu înțelegerea senină a minții lor bogate în experiențe, au datoria să aprecieze pornirile tinerilor și să se îngrijească părintește ca toate puterile de muncă să-și găsească cel mai larg teren de validitate. Cuminenția bătrâneții înfrățită cu energia tinereții poate să facă minuni. Generațiile din zilele noastre sunt chemate să ducă în bunăînțelegere cu un pas mai departe lupta pentru înaintarea și întărirea națională a neamului nostru. Neînțelegerile personale izvorite din ambiții jignite sau suprimate trebuie să dispară în fața marilor probleme de viață, cari nu se pot deslegă decât prin o armonie și prin o concentrare de forțe. Aceasta trebuie să o înțelegem cu toții.

Și dacă vrem să ducem la izbândă sigură lupta pentru drepturile de existență națională a poporului nostru, atunci trebuie să ne dăm înainte de toate seama că nici o luptă nu se poate câștiga fără o disciplină severă și fără o organizație temeinică. Simțim adeseori că munca noastră nu este unitară, că lucrăm răzlețiți și că eforturile mari

ce le facem nu aduc roadele dorite. În cursul vremii mulți au și constatat că pricina înaintării noastre încete e lipsa de organizație. De mai multeori s'a accentuat necesitatea unei organizări naționale, s'au făcut chiar și încercări de organizări naționale, dar n'au avut nici un rezultat, fiindcă erau numai pe hârtie și fiindcă n'au fost puse pe temelii durabile. Dorința „hai să ne organizăm” într'o vreme eră ridiculă și se făceau multe glume pe socoteala protocoalelor politice, pe baza cărora la întrunirile partidului nostru național se constată sărbătorește: „mă rog suntem organizați”. În realitate organizația ni-a lipsit și ne lipsește și astăzi. Iar fără de aceasta e cu neputință lupta și izbânda națională. Un neam neorganizat e ca o frunză, bătută de vânturi în toate părțile la voia întâmplării, e ca o barcă pe valurile mării. Fără a avea o organizație nu vom putea niciodată să desfășurăm o activitate sistematică și unitară după un plan bine determinat de conducători. Dacă în gospodăria individului singuratic se cere să fie rânduială, cu atât mai mult se cere aceasta în gospodăria națională. Altfel ne vom fărâma în existențe egoiste și vom fi incapabili a opune puterii de disolvare ce ne amenință o rezistență întemeiată pe o conștiință națională și pe comunitatea de interese a neamului nostru întreg. Suntem chiar convingși că un popor neorganizat în viitor e cu neputință să-și păstreze naționalitatea.

Organizația e deci o problemă de viață pentru poporul nostru și nădăjduesc că atât bătrânii cât și tinerii se vor însufleși deopotrivă pentru realizarea ei. Mai ales generația tânără, care dorește să lucreze mai intensiv și mai sistematic și care vrea să îndrepte greșelile din trecut, cred că nu-și poate găsi un mai larg și mai greu teren de activitate decât acesta. Dacă va fi în stare să întrupeze cel puțin începutul unei organizații, va putea fi mulțumită, căci a reușit să rezolve problema cardinală a existenței naționale a poporului nostru.

Opera de organizare trebuie începută la sate, căci înflorirea și întărirea satelor e garanția viitorului nostru. Știm că țăraniii trăesc și astăzi, în multe părți, aceeași viață

patriarhală ca acum câteva sute de ani, că orbecă în cel mai rușinos întunec și că sunt cu desăvârșire desorientați asupra rostului lor în lume. Aceste stări triste nu le putem înlătura, decât trezind în țărani conștiința că fac parte dintr'un neam cu aspirații în viitor și cu drepturi la o existență națională, independentă de mila mai marilor. Și numai o organizație le poate da această conștiință.

Organizarea satelor noastre trebuie făcută prin societăți culturale și prin însoțiri economice, cari să fie conduse sistematic de câte o centrală după un plan de mai înainte stabilit. Din aceste două va rezultă dela sine și organizația politică, care, după părerea mea, fără organizația culturală, dar mai ales cea economică e o imposibilitate.

Baza întregii organizări a poporului va fi cea economică, cu care mă voiu ocupa pe larg încurând în legătură cu donația d-lui Stroescu făcută Asociațiunii. Întruparea acestei organizații va întâmpina, însă, mai multe greutăți, dintre cari cele mai mari sunt: pe deoparte conservatismul retrograd al țărânimii, pe de altă parte interesele angajate ale unei bune părți a cărturării. Dar piedecile nu sunt așa de grele ca prin o stăruitoare propagandă și prin muncă continuă să nu poată fi înlăturate.

Organizării economice va trebui să-i premeargă organizarea culturală, care e mai ușor de realizat, fiindcă avem Asociațiunea, în cadrele căreia în câțiva ani putem organiza toate satele locuite de Români și în sânul căreia există și astăzi un început de organizație, care trebuie numai desăvârșit.

Dela 1907, decând mă preocupă foarte intensiv această problemă și a cărei necesitate și importanță am accentuat-o în repețite rânduri, m'am gândit mult și am studiat și mai mult cum s'ar putea face un început serios. În raportul comitetului central către adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Șimleu, la 1908, am încercat să fixez problemele culturale ale acestei instituțiuni, pe cari le-am motivat mai pe larg într'un articol apărut în această revistă, intitulat „Problemele Asociațiunii”¹⁾ Atunci m'am gândit la posi-

¹⁾ Vezi „Luceafărul”, 1908, p. 407 și volumul meu: „Informații literare și culturale” p. 140.

bilitatea unei organizări culturale a țărănimii în cadrele Asociațiunii. Călăuzit de acest gând am lucrat un plan amănunțit pentru a face mai întâiu pe țărani membri ai Asociațiunii. Prin „Biblioteca populară”, pornită la începutul acestui an, instituția noastră culturală a și reușit să înscrie până acum aproape zece mii de țărani ca membri ajutători și înscrierile continuă zi de zi, așa că până la sfârșitul anului e nădejde ca Asociațiunea va avea la vreo cincisprezece mii de membri ajutători. E de prisos să mai spun că această faptă a Asociațiunii e cea mai importantă din câte a săvârșit și care îi încunună cu cinste activitatea de 50 de ani, pe care o va serba la viitoarea adunare generală din Blaj.

După ce am reușit să grupăm țărănimea în cadrele Asociațiunii, nu ne rămâne decât să mergem cu un pas mai departe: să o organizăm. Această organizare până acum era cu neputință, fiindcă între țărani și instituția noastră culturală nu erau legături mai strânse. Adunările cercuale și prelegerile populare ale despărțămintelor nu erau de ajuns ca să convingă țărănimea că există un așezământ care se interesează de soarta ei și prin urmare era cu neputință a trezi în sufletul ei conștiința unei încheșări culturale. Acum când țărani știi de numele acestui așezământ și încep să-i cunoască ținta ce o urmărește ni se impune dela sine organizarea satelor. Astăzi când în cele mai multe sate avem zeci și sute de membri ajutători ai Asociațiunii, cărturarii conducători ai satelor, preoții, învățătorii etc., n'au decât să înființeze, conform statutelor Asociațiunii, așa numitele agenturi. Aceste agenturi trebuie să fie, însă, adevărate reuniuni culturale țărănești, cari să țină toamna și iarna în fiecare săptămână, iar primavara și vara în fiecare lună câte-o întrunire, cu ocazia căreia preoții, învățătorii și alți cărturari să aranjeze așa numitele șezători culturale. Pentru a deda pe țărani cu asemenea întruniri cărturarii la început trebuie să fie foarte dibaci; trebuie să caute a atrage poporul prin lecturi interesante și prin producțiuni distractive și numai încetul cu încetul să-l obișnuască a se ocupa și cu chestiuni serioase. În aceste reuniuni culturale țărănești preoțimea și învățătorimea

și poate plasa deocamdată aproape toată activitatea extraoficială, de care a început să se vorbească în vremea din urmă și la noi. Adunările cercuale ale despărțămintelor în viitor vor trebui să fie adunări de țărani, în cari aceștia își vor spune dorințele și vor discuta nevoile ce-i preocupă. Ca aceste adunări cercuale să-și ajungă scopul nu vor putea cuprinde mai mult de 20-25 de comune, de aceea am și stăruit până acuma ca din despărțămintele cu prea multe comune să se înființeze despărțăminte nouă. Și în curs de câțiva ani s'au și înființat vreo 15 despărțăminte nouă. În viitor despărțămintele dintr'un ținut vor ținea în fiecare an adunări generale extraordinare sub conducerea câte unui membru al comitetului central al Asociațiunii, căci adunările generale ordinare de până acum nu sunt suficiente pentru a trezi o mișcare culturală intensivă, continuă și unitară.

Reuniunile culturale vor avea chemarea să pregătească țărănimea și pentru organizarea economică. Cărturarii cu ocazia întrunirilor vor explica poporului însemnătatea însoțirilor și vor arăta toate avantajele lor materiale. Și încetul cu încetul țărani obișnuți a se apropia unii de alții și a lucra în comun, vor iniția ei singuri cele mai multe întreprinderi cooperative. Această organizație economică va fi, cum am spus, baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor.

Deocamdată numai indic posibilitatea unei organizări a satelor noastre. Încurând o vou prezentă însă publicului nostru în cele mai mici amănunte. Într-o ședință viitoare a comitetului central al Asociațiunii vou prezentă un proiect de regulament privitor la înființarea agenturilor și o instrucție specială în care vou arată întreg programul de lucru al agenturilor și al despărțămintelor. Dar și până atunci preoții și învățătorii au datoria a înființa agenturi în toate satele în cari se găsesc cel puțin patru membri ai Asociațiunii. Aceste agenturi, dezvoltându-se, vor putea să-și clădească o casă culturală, în care să se așeze biblioteca populară și în care să țină toate întrunirile și toate petrecerile din sat. Această casă culturală va fi și căminul viitoarei organizații economice.

Iată în liniamente generale planul unei organizări culturale a satelor noastre, care se poate realiza în 2—3 ani în cele mai multe părți.

Generația de astăzi, care e nemulțumită cu ceea ce s'a făcut până acum, are deci un larg teren de activitate. Nu-i trebuie decât

dragoste și stăruință la lucru. Și pentru înfăptuirea acestei organizări nădăjduim că vor da Asociațiunii mână de ajutor toți factorii vieții noastre naționale, biserica, școala, băncile etc.

Chem, deci, la lucru pe toți oamenii de bine!

Oct. C. Tăslăuanu.

Cântece.

I.

Talazurile vin
Din fund, din fund de mare
Când vântul trece lin
Și cald, ca o chemare.

Talazurile cresc
Incep ca să tresalte
Și 'n urlet se isbesc
De stâncile înalte.

Talazurile mor
La marginea de mare,
Asemeni unui dor
Sdrobit de nepăsare...

II.

De stânca rece-a nepăsării
Se va zdrobi sârmanu-mi dor,
Ca toate valurile mării
Ce se isbesc de mal, — și mor.

Eu știu că mă iubești, frumoaso...
De ce-mi trimeți surâsuri reci?
Ah, nepăsarea asta las-o
De nu vrei să mă pierzi pe veci.

De vrei o vieață să te-ascult
Arată-ți dragostea întreagă:
Cu cât mă vei iubi mai mult,
Cu-atâta îmi vei fi mai dragă...

Și noi treceam pe gânduri...

Veneă un murmur tainic din inima pădurii...
Eră un svon de frunze sau freamăt de isvoare?
Veneă un murmur tainic — răsuflatul naturii —
Ce 'n sufletele noastre porniă să se strecoare.

În el vorbia o lume de șoapte ne'nțelese
Iubire... mângâiere... mustrare... rugămintele...
Și tot ce-aveam în inimi părea că 'n el se țese
Cercând să 'nlocuiască străvechile cuvinte:

Și noi treceam pe gânduri alături, pe cărare, —
Cărarea ce desparte livada de pădure. —
Tăcându-ne simțirea cea fără de hotare,
Lăsând cuvântul firii în vrajă-i să ne fure.

Și noi treceam pe gânduri cu buza 'nmărmurită
Fricoși să întrerupem sfințenia naturii,
Lăsând să ne vorbească livada înflorită
Și murmurul cel tainic din inima pădurii...

Îmi placi pentru privirea-ți visătoare...

O, nu te supără că 'mpart iubirea
Atâtora și-atâtora femei;
De sărutări e plină toată firea
Iar vorbe dulci ți-oiu spune câte vrei!

Îmi placi pentru privirea-ți visătoare
Iar alta pentru zâmbetu-i șiret:
E mai frumoasă fiecare floare
Când se 'ntâlnesc mai multe 'ntr'un buchet...

Versuri albe.

De câteori te văd înaltă, pală,	Vom rătăci așa o noapte 'ntreagă
Cu trupul tău — un crin ce se 'mlădie,	Vom rătăci așa ca doi lunateci,
Cu ochii tăi — un sbor de fluturi negri	Prin tristele ruine de castele
Mi-e dor să rătăcesc o noapte 'ntreagă	Și prin bisericile părăsite,
Cu mâna ta de mână aninată	Pe largi cărări scaldate în lumină
Cu trupurile cât mai depărtate.	Sub cerul plin de lună vrăjitoare.

Și-apoi, când va 'nălbi albastrul zării
Ne vom urcă spre cer ca două spectre
Topindu-ne în vântul dimineții
Odată cu luceferii din urmă,
Cu roua și cu fluturii de noapte
Ce mor vrăjiți la glasul ciocârliei.

Tristețea primăverii.

Și iață-ne 'n câmpie. O barză se ridică.
Albastre libelule pe apă trec în stol.
Un fulger taie cerul: întâia rândunică...
Ce vesel ciripește al primăverei sol!

Frumoasa mea s'apleacă și albe flori adună
În gingașe mănunchiuri le leagă fir cu fir...
— De ce mă întristează un suflet care sună?
Va fi p'aici p'aproape vr'un colț de cimitir?

Un clopot sună jalnic și altul îi răspunde;
Ghicesc o tânguire... un cântec... un suspin...
Un clopot sună jalnic de cine știe unde
Și-un cântec de 'ngropare s'aude dulce, lin...

Frumoasa mea cu ochii mai calzi ca primăvara
N'auzi și tu departe al clopotului glas?
N'auzi și tu ca mine trecând pe sus amara
Și strania cântare a bunului rămas?

Adună flori, adună... Ce-ți pasă ție, floare
Că 'n primăvara asta atâtia oameni mor?!
Tristeți nedeslușite de ce să se coboare
În sufletu-ți de rouă, curat ca un isvor?!

Tristețea primăverii tu n'o cunoști, iubito...
Ea vine din adâncuri de suflet încărcat,
În ea e tinerețea ce 'n van ai risipit-o
Și-și plânge timpuriul amurg întunecat.

În ceasul morții mele să fie primăvară
Să treacă rândunele în vesel ciripit...
Să bată vântul iarăș... să fie cald afară
Iar mărgăritărele să fie înflorit.

Atunci să vii, iubito, cu-aceeași nepăsare
Senină ca seninul izvorului curat,
Să pui pecetea morții — o caldă sărutare
O caldă sărutare pe fruntea ce-a înghețat.

Voi ști atunci, frumoaso, că fetele adună
Pe câmpuri, flori albastre, cu ochi nepăsători...
Că poate mă va plânge, când clopotele sună,
Un biet poet ce-și vede iubita, printre flori...

Victor Eftimiu.

Palavragiul.

De

Em. Gârleanu.

Îmi pareă grozav de bine că-l vedeam. Nu-l întâlnisem de vreo cinci ani, și 'n răs-timpul acesta numai de câtevaori avusesem vești despre el. Stam și-l priviam cum cetia, de cealaltă parte a mesei, după ce ne spusese multe și de toate. Peste unii oameni vremea trece cum trece un vânt ușor deasupra câmpului, abia abia dacă apleacă tulpina ierburilor. Eu încăruișem și lorgu Sofron rămăsese tot cum îl știam: rumen, cu mustața și părul negru, cu ochii vioi, cu glasul limpede, spilcuit cum obișnuia să fie; doar că nu mai stătea așa de înfipt ca altădată. Privindu-l îmi aminteam de atâtea întâmplări hazlii, și, mai ales minciunile stră-nice, adevărate întâmplări omerice, cu care Sofron își încarcă trecutul și pe care le povesteă cu o înfățișare de adevăr uimitoare.

Tocmai lucrul ăsta mi se pareă că-i lipseă acum.

Cel puțin atât cât vorbisem, vreun ceas și mai bine, nici o întâmplare ciudată nu-mi mai înșirase. Va să zică anii tot fură ei câte ceva. Vântul oricât de ușor ar alintă floarea, tot îi scutură ceva din polen.

Și cum îl priviam astfel, bag de seamă că-i legat la mână. Tot voiam să-i curm ce-titul; încep deci vorba:

„Ia mai lasă gazeta, dragul meu. Nu ne-am văzut de atâta vreme. Mai firesc e să vorbim... Dar ce ai la mână?”

Sofron, care în vreme ce-i spusese aceste, pusese gazeta la o parte, întinde mână și-mi arată:

„O plictiseală întreagă, frate: un buboi groaznic. De o lună întreagă de când se țin de capul meu: unul după ceafă; altul la umăr; de abia mă vindecă de ăla și, poftim, ăsta îi ia locul”.

Tocmai voiam să-l învăț o doctorie băbească, să scape de pacostea ce-i căzuse pe cap, când se oprește la masa noastră un prieten al meu cu nevastă-sa, Neculai Șumlea, care nu gășise nici un loc liber în cafenea.

„Ne dai voe?”

„Cu plăcere, vai de mine”, îi răspund, și sculându-mă, le prezint pe Sofron. Vorbăreț cum eră Sofron, ne încălzirăm repede; într'un sfert de ceas parcă ne cunoșteam de când lumea. Și dintr'una într'alta, Șumlea se lovește și el cu privirea de mâna lui Sofron. Îl întreabă:

„Dar ce aveți, V'ați rânit la mână?”

Sofron surăde pe sub mustați, aruncă o privire furișe spre nevasta prietenului, apoi, cu un glas de taină, ferit oarecum, îngână: „M'a rânit”.

Și cum prietenul și cu femeia acestuia îl priviră oarecum nedumeriți, Sofron se plecă și, din vârful buzelor, îi desluși:

„Un duel!”

Un duel nu e doar o nimica toată. D-na se înroși de plăcere, bărbatul ardea să știe totul. Eu rămăseseam cu gura căscată.

Șumlea îl cercetează, făcând pe nepăsătorul, ca să arate nevastă-sa că nici pentru el lucrurile astea nu-s străine:

„O chestie de onoare?... o insultă?..

Balul din Arad: Un grup de dansatoare.

foarte frumos! Și eu sunt pentru duel... Mai ales când e vorba de-o femeie..."

Sofron tace.

„V'ați bătut azi?” întreabă doamna.

Sofron surâde, și iar în taină.

„Azi dimineața; la 4 ceasuri“.

Apoi către Șumlea:

„O femeie, pentru o femeie.

— Foarte frumos!

— Și 'ncă pentru o femeie, pe care n'o cunoșteam. Mă rog, să vă povestesc, — deși lucrul e așa de tainic încât nici gazetele n'o să vorbească, dar nădăjduesc că ce voi spune va rămâne numai între noi“.

Șumlea îl încredințează:

„Mă rog, aveți cuvântul nostru“.

Sofron începuse:

„Aseară, eram cam plictisit, citisem gazetele, văzusem toate murdăriile pe care partidele noastre găsesc o plăcere să și le arunce unul altuia prin foilele lor, ce să fac, mă întreb? Hai pe stradă! Calea Victoriei e cât se poate de interesantă pe la 6 ceasuri seara, în zilele acestea de toamnă când femeile mai pot încă să-și poarte rochiile cu culori bătătoare la ochi — iertați doamnă, e moda care vă scuzează, — iar bărbații să-și arate pardesiurile aceste, îmbrăcăminte plicticoase și netrebuitoare, după mine, ca și șoșonii... Fumați o țigară...“

Scoțând tabacherea o întinse lui Șumlea, care luă repede o țigară să nu întrerupă povestirea, mai ales că și nevasta îl dojenise.

„Lasă, Nicule, nu mai fumă. Ascultă!

— Așa, urmă Sofron, cum treceam prin fața Episcopiei, văd un grup de bărbați stând așa pe trotuar că nu mai aveai pe unde să treci. La urma urmei nu caut nimăruî nod în papură, vreau să mă dau jos de pe trotuar, când văd că se apropie o doamnă și că vrând să treacă, domnii aceia nu numai că nu-i fac loc, dar că unul dintre dânșii îi spune și o obrăznicie. Mă întorc, și, așa ca să mă poată auzi, zic:

— „Ce imbecil!“ M'a auzit, firește.

— „Domnul?“ Mă întreabă. Îi dau cartea de vizită. Până la opt ceasuri martorii orânduiseră toate. La patru dimineață ne-am bătut. L-am lovit la piept, el la mână“.

Încremenisem! Va să zică nu se schimbase prietenul meu Iorgu Sofron. Mă uitam la femeia prietenului: plăcerea îi ridicase sângele în obraz. Șumlea nici el nu-și putea ascunde bine mulțumirea că făcuse cunoștința unui om viteaz.

„Și când te gândești, urmă Sofron, că femeia aceea habar n'are că pentru dânsa avusese loc un duel, și că niciodată poate în viața mea n'o s'o mai întâlnesc. La urma urmei nici n'ași mai cunoaște-o“.

Apoi, plecându-se:

„Tânărul e băiatul unui ministru. Înțelegeți de ce ziarele au să tacă!“

După ce Șumlea plecă, poftindu-ne mai mult în cinstea lui Sofron, pe a doua zi la masă, mă uit la prietenul meu și-i zic:

„Bine frate, cum ți-a venit să trănțești așa minciună?“

Sofron mă privește mirat.

„Ce minciună?“

— Asta cu duelul!

— Dar ție ce ți-am spus?

— Ce, ai uitat? că ai un buboi; n'ai avut trei în șir?

— Păi nici asta nu-i adevărat.

— Atunci?“

Sofron desface legătura; deasupra mâinei văd o sgârietură:

„M'am sgâriat într'un ac.

— Bine, neică, atunci de ce nu mi-ai spus dela început?“

Sofron râde.

„Nu-mi știi obiceiul? Trebuie să măresc.

— Dar duelul?

— Păi dacă pentru tine, vechiu prieten, am prefăcut sgârietura într'un buboi, în ce eră s'o prefac pentru o femeie frumoasă, pe care n'o mai văzusem niciodată“.

Ce-i drept, la obiceiul prietenului meu mă gândisem puțin mai înainte, dar celece povestise prea erau din cale-afară.

„Bine știam eu că spui întâmplări cari avuseseră loc cu ani mai înainte, dar așa...

— Și încă am uitat să-i povestesc tot.

Să-mi aduci aminte mâne seară, să-i spun.

— Ce?“

Sofron se uită serios la mine.

„Cum ce? Că mi-ai fost martor în duel“.

Fantazie.

E toamnă; codru-și leapadă veșmântul,
L-așterne, peste țara goală, pături.
Copacii par'că-s uriașe mături;
Iar vântu-și șueră prin vale cântul.

Cine-s cei doi ce călăresc alături
Pe falnici cai, mai rezezi decât vântul?
Nu-i vezi cum sboar' acum mâncând pământul,
De spulberă căzuta frunză 'n lături?

Se 'ntorc la pas: el, un boier de viță, —
În portu-i vechiu, ce bine-i stă călare...
Grăește 'necet cu tânăra-i domniță.

Ea râde și mai mândr'atunci îi pare
Când el o 'ndoaie-ușor ca pe-o mlădiță
În brațe și îi fur' o sărutare.

Tablou modern.

Un șuer lung la fabrică vestește
Că-s șase ceasuri. Obosiți aruncă
Îndată toți uneltele de muncă,
Și-un lung convoiu spre case-acum pornește.

Pășesc tăcuți prin înflorita luncă,
Ce par'c'ar fi mireasă, se gătește;
Dar nici o floare nu ademenește
Pe cei roboți de-a traiului poruncă.

Mai răzlejiți de 'ntunecata ceată,
Se duc, pierduți de lumea asta 'ntreagă,
Un tânăr și o drăgălașă fată.

Din când în când s'apleacă să culegă
O floare 'n drum din lunca cea bogată
Și știau și el se uită 'n fața-i dragă...

I. Borcia.

Pe când aveă și vulpea boi...

Poveste pentru copii.

În sat la noi este, măi dragilor, un moș,
cu barbă albă, caer de mătasă, și cu ochi
șireți, mici, sub dunga căciulii, care se laudă
mai deunăzi că dânsul a apucat vremea aceea,
când aveă și vulpea boi...

Și de pe la Moș-Iosif am auzit eu povestea
asta.

Ci-că s'ar fi petrecut colea pe după coasta
Măgurii, în pădurile satului nostru, înainte
de asta cu ceva, într'un început mândru de
vară. De-o pildă ca acum, la niște Paști.

De floare multă eră un raiu pădurea și
coastele de pe delaturi grădini domnești. În
văzduhul albastru lumină și cald și bine de
să tot trăești.

Florea, ciobanul, își pășteă oile pe Măgură,
în fața pădurii, și se jucă cu mieluseii fragezi,
sau îngână paserile codrului din fluer, trăgă-
nându-și dorurile.

Povestea noastră se începe tocmai într'o
Duminecă dimineața! Soarele clipeă vioi peste

fruntea stejarilor dela răsărit; ciobanu, creștin
bun, trebuia să coboare în sat la sfânta bi-
serică și nu are păzitor la oi, până deseară
ce s'o întoarce. Ce să facă?

Se pune omul pe muchea Măgurii, își dă
căciula pe ceafă și chiuie una, de clocotesc
văile până departe.

„U-iu-mă-ă-ă! Cine-mi păzește oile că-i
dau un miel! U-iu-mă-ă-ă!”

Și așteaptă apoi Românul, până ce moare
huetul pădurilor, înghițit în depărtări.

Dar nu răspunde nime.

Pune măciuca la subsuoară, aduce mânil
la gură în chip de buciom și-i mai dă un
chiot de tresar și dealurile în depărtări, —
că, vedeți, ciobanul eră om cu frica lui Dum-
nezeu și nu ar fi vrut pentru lumea asta, să
rămână dela liturghie.

Și iarăși nu răspunde decât clocotul pă-
durilor trezite.

„Hai, mai încerc odată și dacă nu s'o află

Batalul din Arad: Grupul copiilor cari au jucat la matineu in porti de padurence.

nime, cine să-mi păzească oile, Dumnezeu îi deasupra și nu s'or prăpădi ele în pădurile astea, că doar nu-s păgân să mă treacă sfânta slujbă.

— U-iu-mă-ă-ă! Cine-mi păzește oile, că-i dau un miel? U-iu-mă-ă-ă!”

Se potolește huietul cu-prinsurilor și, iată, de colo, din întunerecul codrului vine, în ieșitul sufletului, Cumătra-vulpe, cu coada mătură după dânsa, și se oprește drept înaintea lui Florea ciobanul.

„Eră să mă prăpădesc vecine hăi, așa am alergat. Că nu eram acasă... hu-hu-hu, zău să crep, nu alta. Le păzesc eu oile, și pe seară să-mi dai plata.

— Bine“.

Se învoesc și ciobanul se duce în calea lui.

— Și-a rămas vulpea cioban la oi. Stă, bidigania dracului, răzimată în măciucă și bărrr! dincoace, bărrr! dincolo, curat ca un cioban. Cine m'a învățat pe mine povestea spuneă, că și colbăiă, vulpea hantătarului, din o pipă de tuleu cu ciutură, ca un bărbătoi, dar eu nu cred...

Ei, dar bagseamă așa eră lumea pe vremile acelea, că — alta ce să zici?

Seara, când s'a întors ciobanul stăpânul turmei, și-a luat vulpea plata, mielul, și s'a cam mai dus spre inima pădurii, la curțile ei.

Acolo dacă a ajuns și-a legat boul — dânsa ziceă că-i boul ei — de-o tulpină, a pus mâna pe-o ruginită de coasă, și-a su-

Balul din Arad: Port, din Giurgeu și de pădureancă.

mes poalele în brâu și, acuma ce să facă dacă s'a gospodărit? — trebuiă să-și hrănească vita.

Și boul jupânei vulpe o ducea bine.

În altă Duminecă numai ce aude Cumătra-vulpe clocotind codri și vede pe cioban de parte, pe-un creștet de deal, cercetând zările; — pe semne își caută iarăș păzițor la oi.

Se duce iar la cioban, fac învoială să mai păzească încă odată oile, și colo de câtră seară vulpea aveă doi boi. Bucuria ei! S'a dus acasă tot chiuind și cântând, de nu erau destul de largi văile pe unde trecea.

Dacă a ajuns acasă a pus mâna pe topor, și atâta a tot cioplit și a meșterit până a isprăvit un car frumos și trainic, cu roate, cu cărâmb și cu tânjală, mai mare dragu! Apoi a dat iarbă proaspătă la boi, i-a săturat bine și le-a pus jugul în grumazi și hai, — prin pădure după lemne de foc!

Minune ca asta, de când îi lumea nu s'a mai văzut! Mieii trăgeau ca doi boi bătrâni, iar vulpea, fudulă de nu-și mai cunoștea coada, colea pe ciaglău, cu biciul pe umăr, mânâ și hăuliă la boi, să crezi că tot pe lângă car a trăit de când a făcut-o măsa.

„Cea Bălane, hăis Crețule, nea măi, nea, cea-hăis“...

Și făcea un tărăboi codoasa dracului, par'că tot codrul era al ei.

Doi pui de cioară, de pe-un vârf de copac, să chiorască de tot, atâta s'au uitat după minunea asta, iar un iepure-șoldan nu vedea calea cum fugeă de frică.

Când îi colo la o cotitură de drum, iată că răsare, dintr'un tufiș, Cumătru-lup.

Cască ochii mari — și cât pe-aici să nu deie binețe harnicii de cumătră-sa.

„Noroc cumătră!

— Să trăiești. Cea Bălan, Crețule nea, hăis“...

Și nici nu mai vrea să-l vadă pe lup, de fudulă.

„Măi, da' al naibii te-ai boierit jupâneasă! — gândește vecinul năcăjit — nu ți-o fi a bună!... Stai că te coc eu!“

Și unde nu mi-se pune lupu, măi oameni buni, pe-o dungă și prinde a scutură dintr'un picior a boală și a se căină:

„Vai vecină, vai, ia-mă în carul tău, vecină, că mor de beteag, vai piciorul, vai piciorul!... Vai! O boală veche, o frântură la os... vai, vai!

— Că nu te pot lua, cumetre, că mi se strică caru — răspunde vulpea scurt. Cea Bălan, hăis...

— Grozav mă doare picioru, vecină, vai, vai! Nu mă lăsă aici în drum, să te ție Dumnezeu, că mor. Batăr piciorul beteag să-l pun în car, cumătră, că zău nu mă pot mișcă. Nu. Of, procler de junghiu, of, of!“

Balul din Arad: Port din Rucăr (d-na Marilina Bocu).

Balul din Arad: Două frumuseți.

Vulpea tot miloasă, ori cum să-i zici, ori poate numai ca să se fălească pela vecine, căl-a dus în car pe vestitul de lup — dânsa va ști, că eu nu-s chiar popă să le știu toate, — oprește caru'n loc.

„Da' zău cumetre, mi-se strică caru. Ho-o-o, ho dragă, ho! Ei, hai în pământ să te mânănce, văd eu că de tine nu scap“.

Lupul își pune laba și caru pornește. Vulpea nu bagă de seamă, că vede de boi, și cumătru țop! cu toate patru labele în car, și caru poc! — se face fleanduri.

Săraca vulpe nici să fi murit tată-său nu se supără mai tare.

„Vai ucigă-te glonțu, lup spurcat, că mi-ai făcut-o. Săraca de mine, că m'ai calici-i-i-it!“...

Și vai și amar, și plânge-plânge biata vulpe, gata să-i iasă ochii.

Că ce năcaz mai mare îți trebuie, dragii mei, decât să ți se strice caru'n drum?

Lupul ce foc să facă? Lăcrimă și el, și dă să mângăie pe cumătră-sa — că vedeă și el c'a greșit, dar n'are ce face...

„Ci lasă, vecină scumpă, că mai sunt lemne în pădure și topor ai tu acasă, și meșteră ești, iar pe mine mă iartă, că eu sunt cam prostănatec din fire, ș'apoi tatăl meu n'a avut car și boi să le știu rândul. Lasă-l în foc plâns, că doar nu prohodești...“

— Pieri de aici bală de lup ce ești, să nu-ți mai aud de nume, javră... Adecă tot mai bine ar fi să te repezi până la mine acasă și să aduci toporu. Hai, pleacă...

— Că, nu știu..., că zău așa..., că nu l'oi găsi și-i păcat să pierdem vremea în zadar, și mă doare picioru, — dar du-te tu, că stau eu aici pe lângă boi, să pască, până ce vei veni“.

Și vulpea buimăcită de cap, o pune păcatele și se duce, — iar jupânu-lup suflă boii de pe lumea asta și — pe-aici ți-e calea, lup sătul! — cine să-i mai dea de urmă?

Iar biata vulpe n'a mai mâncat nimic de supărare — de-i plângeau și paserile de milă.

Postea și blăstămă pe lup.

*

Balul din Sibiiu: Port din Boroșineu (d-ra T. Bogdan).

Balul din Sibiiu: Port din Bănat (d-ra Vescan).

Vremea trece, așa mai cu supărări, mai cu tânguieli, dar vulpii nu-i mai iasă din cap carul ei și boii ei.

Acu' ci-că odată, de unde, de unde nu, destul că cumătra își face rând de-o mâncare de pește și se pune în ușa tinzii ei, ațâță un ochiu de foc și gătește cina ca o vulpe săracă și năcăjită ce eră acuma, și, când îi gata, începe să guste c'un codru de mălai ce împrumuta-se dela o vecină. Când mîncă mai bine dă pe acoala Cumătru-lup, slab numai oase, bătut și flocăit, ca vai de capul lui.

„Vecină dragă, nu mă lăsă să pier, că vezi bine, mă usc de foame, că mi-au dat ciobanii de urmă și acum, pe semne, ispășesc și păcatele lui tată-meu. Dă-mi ceva să îmbuc, să-ți fie pomană la părinți“...

Vulpii i se face milă de el, dar tot nu-și uită de carul ei și de boii ei.

„Pieri de pe aici, hoț nerușinat ce ești. Tu m'ai sărăcit, javră... Păcat de Dumnezeu să mai faci și tu umbră pământului.

— Bă nu zău, cumătră, lasă-mă în păcatele mele, mai bine dă-mi o îmbucătură de ceva, sau dacă nu, spune-mi de unde ai prins peștele, că văd c'am ajuns să postesc acum la bătrânețe, dacă până am fost holtei n'am postit“.

La vulpe îi vine un gând de răsbunare.

„Du-te coala 'n vale și-i da de-o apă, moaieți coada și las-o acolo până dimineața, că-i prinde pește de să mînânci cu toate rubedeniile tale și tot să mai rămână“.

Lupu ascultă și face cum îl sfătui vulpea.

Dar cum s'a petrecut partea asta de poveste iarna, când îi colo dimineața mai scoate-ți lupule coada, dacă mai poți! Ingețase.

Trece un flăcău nebunatic pe-acolo, vede lupul, și pune-te băete la el cu măciuca și dăi! și dăi! — de răsunau văile.

La urmă se rupe coada lupului, iar el dacă se vede scăpat o ia la goană întinsă, ca înaintea focului. Oamenii de pe cale după el, ca după tâlhar.

„Nu lăsați măi măăă! Haidi-haaa!“

Dar, în sfârșit, a scăpat cu sufletul în oase. Acum alt năcaz! Lup fără coadă cine-o mai văzut. Și rogu-te lupul nostru încă în pădure aveă să vecuiască și doar țineă și el la ce se cade, și știă că are să-și facă neamul de rușine, dacă s'ar purtă așa în ochii lumii.

Lup fără coadă! Năcăjit bietul de el, de nici să-i fi ars curțile nu alta.

De mai dă pe la stână, aveau să rădă cio-banii, să rîdă și câinii, ba să te rîdă și copiii ciobanului!

„Ui' mă, lup fără coadă!“

Intr'o zi îl zărește cumătră-sa. Și râdeă, bat-o găinile, de-i curgeau lacrimile.

„Lasă-mă 'n pământ, vecină hăi, că de când cu boii tăi, vai de zilele mele. Mai bine să nu trăiești. Acu', pe lângă alt năcaz, să mai rămân și fără coadă, să ajung de bat-jocura neamului lupesc. Grele zile ...

— Phii, prost mai ești, cumetre, prost rău. Te tânguiești pentru un lucru de nimica ... Dacă îmi aduci un fuior, un pumn de rășină, cremene și amnar, o să ai iarăși coadă ca toți lupii. Hai pleacă și nu mai fi prost“.

Iute se repede lupul, voios nevoie mare, o ține ață la casa pădurarului și, el va ști cum, apucă la fuioarele pădurăriții și, în vreme

de-o pipă de tăbac, îi înapoi, de s'o minunat și isteța vulpe.

„Acum șezi aici cuminte, cumetre lupule, și închide ochii, că îndată îți crește coada la loc — cât ai bate în palme“.

Și se pune vulpea dracului și leagă fuiorul la lup, de scurtătura de coadă ce i-a mai rămas, mai meșterește încoace, mai încolo, mai pune mâna pe amnar, scapără o schinteie în caerul de cânepă — și-i gata.

„Sus cumetre, că acum ești lup și tu, ca toți lupii. Hai aleargă una, să se lipească bine, că uite, ți se și întraurește coada, — vezi așa, bine ... și mai tare, și mai tare!“

Și lupul fugeă ca un smintit. La început de părere bună, c'a scăpat de rușine și bucuroș de coada lui în fața focului, — dar, mai la urmă, când a început să i se întraurească și blana și să-l ardă bobotaie — s'a prăpădit prin desişuri, de nu l-a mai întâlnit vulpea până-i hăul, poate nici astăzi.

De atunci coadă de fuior la lup n'a mai văzut om pământean, dar zău nici vulpe că-rând lemne prin pădure cu carul ei și cu boii ei. Nu mai chiorăsc puii de cioară minunându-se și iepurele-șoldan se poate odihni din partea asta, — dacă l'or lăsa alții în pace. Așa s'a întâmplat, pe când aveă și vulpea boi...

A. Melin.

Rugăciuni.

1.

Acum în ceasul crud de miazănoapte,
Când tainicile vise au puteri,
Înfiorându-mi sufletul cu șoapte
În amintirea clipelor de ieri...

Tu ce mi-ai prefăcut din jucărie
Idolul închinărilor d'întâi,
Și 'n părăsita mea copilărie
Cântând mi-ai străjuit la căpătâi.

Tu care 'ntinzi nemărginita zare
Care 'n adâncul mării ai palat,
Acopere cu vâlul de uitare
Icoana celui ce m'a turburat.

2.

S'a luminat, stau pomii ca de strajă
Cu ramuri înflorite sub ferești —
Și cu izbânda razelor cerești
Se 'mprăști-a nedumeririi vrajă.

Celce mi-a pus în inimă îndemnul
De-a mă lipi de vieață pe cât pot,
Va ridică vlăstarele din lemnul
Pe care l-ați crezut uscat de tot.

Căci el a dat hemeiului stejarul
Și iederii mlădiul trunchiu de plop,
Poate că și 'n iubirea mea e strop
Din taina ce le-a înverzit vlăstarul.

3.

Îți mulțumesc putere uriașă
Ce m'ai obișnuit a mă 'nfrână,
Și m'ai chemat de când eram în fașă
Cu glas de mamă sub aripa ta.

Și-acum când arde soarele cu pară,
Învață-m'a iubi adevărat,
A mă jertfi cu suflet împăcat,
Apără-mă de-a patimii ocară.

Dă-mi povestire clipelor ce vin
Senine cu lumina lor de lună,
Dup'a vieții sbucium și furtună
Când stele vor eși pe cer senin.

4.

Răsar sfoase stelele dintâi
Și luna sus pe bolta azurie,
Tu care m'ai obișnuit să-mi fie
Munca, vieții strai și căpătâi. —

Binecuvântă fruntea mea de roabă
Brăzdată de-al ispitei sbucium greu,
Întinde arginția ta podoabă
Peste durerea sufletului meu.

Și-mi dă la înseratul vieții mele
Din care-am secerat numai amar
Puterea, ca să cred în al tău har,
Arată-mi sus, cununa ta de stele.

Maria Cunțan.

Shakespeare.

Iuliu Caesar.

Trad. din englezește de I. Borgia.

(Urmare.)

- Brutu.** Luciliu și Titiniu, dați de știre,
Să se așeze oastea pentru noapte.
- Cassiu.** O, Cassiu, pățimesc de multe rele,
Îndată iarăș. (Luciliu și Titiniu ies).
- Brutu.** Luciu, adu vin!
- Cassiu.** N'aș fi crezut c'o să te mănii astfel.
- Brutu.** O, Cassiu, pățimesc de multe rele.
- Cassiu.** Dar unde-ți lași atunci filosofia,¹⁾
Dacă te plângi de rele 'ntâmplătoare.
- Brutu.** Eu nu mă plâng ca alții: — Portia-i moartă.
- Cassiu.** A! Portia!
- Brutu.** A murit.
- Cassiu.** Cum am scăpat de moarte 'n cearta noastră?
O, grea și dureroasă pierdere!
Cum a murit?
- Brutu.** De lipsa mea 'ngrijată,
Măhnită că Octaviu și Antoniu
S'au întâlnit așa; — cu vestea morții
Aflai și-aceasta; — ea innebuni
Și, singură, 'nghiiși în taină foc.
- Cassiu.** Și-așa muri?
- Brutu.** Așa.
- Cassiu.** O, zei din ceruri!
(Intră Luciu cu vin și cu o făclie.)
- Brutu.** Dar să uităm. Dă-mi un pahar de vin.
Aici innec orice jignire, Cassiu. (Bea.)
- Cassiu.** Mi-e sufletu 'nsetat să 'nchin și eu.
Mai toarnă, Luciu, pân' o da afară.
Lui Brutu nu-i pot închină prea mult. (Bea.)
- Brutu.** Intră, Titiniu! (Iese Luciu.)
(Reintră Titiniu cu Messala.)
Bun sosît, Messala,
- Veniți aici cu toții la lumină,
Să ne 'nțelegem ce e de făcut.
Portia, te-ai dus?
N'o pomeni acum. —
Messala am primit aici scrisori,
Că, junele Octaviu și Antoniu
Pornesc cu oaste mare-asupra noastră
Și se 'ndreapt' acum înspre Filippi.
Eu încă am scrisori de-acest cuprins.
- Brutu.** Cu ce adaos?
- Messala.** Că, prin proscripții și-osândiri la moarte,
Octaviu, Antoniu și Lepid
Au stins vreo sută dintre senatori.
- Brutu.** Aici e deosebire 'ntre scrisori;
Eu știu de șaptezeci de senatori
Uciși de ei, și Cicero e unul.
- Cassiu.** Și Cicero!
- Messala.** Da, Cicero e mort,
Măria-ta, și-a scris aceste Doamna?
- Brutu.** Ba nu, Messala.
- Messala.** Nu e 'n scrisori nimica despre ea?
- Brutu.** Nimic, Messala.
- Messala.** Asta e ciudat.
- Brutu.** De ce mă 'ntrebi? Aflat-ai tu ceva?
- Messala.** Eu nu, Măria ta.
- Brutu.** Acum, de ești Roman, îmi spune drept.
- Messala.** Atunci, ca un Roman, să porți ce-ți spun:
Ei a murit și 'n chip neobișnuit.
- Brutu.** Rămas bun, Portia. — Toți murim, Messala;
Gândindu-mă că trebuia să moară,
Eu am tăria ca s'o port acum.
- Messala.** Așa se cade oamenilor mari
Să poarte marile nefericiri.

1) Brutu eră adept al filosofiei stoice.

- Cassiu.* Și eu gândesc întocmai; firea-mi însă
Tot n'ar putea s'o poarte-așa ca tine.
- Brutu.* La lucru deci cei vii! Ce socotești,
Să ne urnim îndată spre Filippi?
- Cassiu.* Nu cred că-i bine.
- Brutu.* Pentru ce?
- Cassiu.* Ei iată: —
Mai bine să ne caute dușmanul:
Să-și obosească oastea, însuș el
Să-și facă pagubă; iar noi, în taberi,
Stăm odihniți și gata de războiu.
- Brutu.* Bun sfat, dar iată altul și mai bun.
Poporu 'ntre Filippi și-acest loc
Numai de silă stă pe partea noastră:
Căci nu ne-au dat ei birul bucuroși:
Dușmanul, când va trece printre ei,
O să-și sporească oastea dela dânșii
Și va sosi 'ntărit și 'mbărbătat;
Noi să-i tăiem aceste ajutoare,
Lovindu-l la Filippi și având
La spate-acest popor.
- Cassiu.* Ascultă, frate.
- Brutu.* Mă iartă. — Pe deasupra, ține seamă
C'am adunat puterea noastră 'ntreagă,
Legiunile sunt toate 'ndeplinite,
Și pentru noi sosit-a secerișul:
Dușmanul se 'nmulțește zi cu zi;
Noi, de pe culme, dăm spre coboriș.
E un curent în trebile-omenești;
Pornind când este mare, ai noroc,
Dar dacă-l scapi, tot drumul vieții tale
Va fi oprit de stânci și neajunsuri.
Pe-un astfel de curs plin pliuim acum
Și cată să pornim pân' este mare,
Ori pierdem tot.
- Cassiu.* Atunci, cum vrei, să mergem
Pornim în calea lor înspre Filippi.
- Brutu.* Ne prinse miezul nopții sfătuiind,
Și firea e supusă trebuinței;
S'o 'ndestulăm deci cu un scurt repaos.
Mai eceva de zis?
- Cassiu.* Nu. Noapte bună:
În zori ne vom sculă, și înainte.
- Brutu.* Luciu, veșmântul! — Bun rămas, Messala: —
Titiniu, noapte bună: — Dragă Cassiu,
Cu bine și somn dulce.
- Cassiu.* O, dragă frate!
A fost un început urit de noapte:
De-acum nimic să nu ne mai desbine!
Nimica, Brutu.
- Brutu.* Toate-s iarăș bine.
- Cassiu.* Somn bun, stăpâne.
- Brutu.* Noapte bună, frate.
- Titiniu, Messala.* Somn bun, Măria ta.
- Brutu.* Cu bine, toți.
- Cassiu, Titiniu și Messala ies. Reintră Luciu cu veșmântul.)*
Dă-mi haina. Unde-ți ai tu lira ta?
- Luciu.* Aici în cort.
- Brutu.* Ce, tu ești somnoros?
Sărmane, nu te cert, — ești nedormit.
- Să-mi chemi pe Claudiu și pe-un alt ostaș;
Aș vrea să doarmă 'n cortul meu pe perne.
- Luciu.* Varro și Claudiu!
(Intră Varro și Claudiu.)
- Varro.* Ne-ai chemat, stăpâne?
- Brutu.* Vă rog să vă culcați în cortul meu;
Se poate să mă răsgândesc cumva. —
Să duceți veste fratelui meu Cassiu.
- Varro.* Vom sta și vom veghiă oricât dorești.
- Brutu.* Nu vreau așa: culcați-vă, ostași;
Nu vreau să mă răsgândesc cumva. —
Vezi, Luciu, cartea ce-o cătam atâta;
Am pus-o 'n buzunarul hainei mele.
(Varro și Claudiu se culcă.)
- Luciu.* Știam, Măria ta, că nu mi-ai dat-o.
- Brutu.* Răbdare, biet băiat, eu uit cam lesne.
Poți ține ochii grei puțin deschiși,
Să-mi zici din liră vreun cântec, două?
- Luciu.* Pot, Doamne, dacă-ți place.
- Brutu.* Da, băiete:
Te obosesc prea mult, dar tu ești bun.
E datoria mea, Măria ta.
- Luciu.* N'ar fi să-ți cer ce 'ntrece-a ta putere;
- Brutu.* Știu, vârstei crude-i trebuie odihnă.
- Luciu.* Eu am dormit, Măria ta, un somn.
- Brutu.* Bine-ai făcut; și ai să dormi din nou;
Nu te voiu ține mult: de voiu trăi,
Ți-piu fi un bun stăpân.
(Muzică, și un cântec, către sfârșitul căruia Luciu adoarme.)
- Ce cânt adormitor: Somn ucigaș,
Pui ghioaga ta de plumb pe-al meu băiat*)
Ce-ți cântă ție? — Dragă, noapte bună;
Aș fi prea nemilos să te mai scol.
De-mi moțăești, vei sparge lira ta;
Am să țî-o iau; băiete, noapte bună. —
Să văd, să văd; — nu-i indoită foaia
Unde-am lăsat? Aicea mi se pare.
(Intră Spiritul lui Caesar.)
- Făclia arde rău! — Ha! Cine vine?
Eu cred că-i slăbiciunea ochilor
Ce 'nchipue năluca 'ngrozitoare.
S'apropie. — Ești tu ființă vie?
Ești tu vr'un zeu, vr'un inger sau vr'un demon,
De faci să 'nghețe sângele-mi și părul
Să mi se 'nalțe? Spune ce ești tu.
- Spiritul.* Sunt duhul tău cel rău.
- Brutu.* De ce-ai venit?
- Spiritul.* Să-ți spun c'o să mă vezi iar la Filippi.
- Brutu.* Așa;
Te voiu vedeă deci iar?
- Spiritul.* Da, la Filippi.
- Brutu.* O să te văd deci la Filippi, da.
(Spiritul iese.)
- Acum, că m'am îmbărbătat, tu pieri:
Duh rău, aș fi voit să mai vorbim. —
Băiete, Luciu! — Varro! Claudiu! — Sus! —
Sculați!

*) Comparația e luată dela un obicei al slujbașilor judecătorești, cari atingeau cu un băț de plumb pe acei ce aveau să fie deținuți.

Luciu. O strună s'a slăbit, stăpâne.
Brutu. El crede că și-acum mai cântă încă. —
 Luciu, trezește-te!
Luciu. Măria ta?
Brutu. Visat-ai, Luciu, de-ai strigat așa?
Luciu. Măria ta, nu știi să fi strigat.
Brutu. Da, ai strigat: văzut-ai tu ceva?
Luciu. Nimic, Măria ta.
Brutu. Dormi iarăș, Luciu. — Claudiu, voinice! —
 (Către Varro.) Și tu, băiete, sus!
Varro. Măria ta?

Claudiu. Măria ta?
Brutu. De ce-ai strigat așa pe când dormiați?
Varro, Claudiu. Strigat-am?
Brutu. Da, văzut-ai voi ceva?
Varro. Eu nu, Măria ta.
Claudiu. Nici eu, stăpâne.
Brutu. Plecați și spuneți fratelui meu Cassiu
 Ca să-și ridice oastea de cu vreme,
 Noi vom urmâ.
Varro, Claudiu. Plecăm, Măria ta.
 (les.)

Dări de seamă.

Oreste, *Poezii*. București, 1911, pag. 146 în 8° gr. Preț: lei 3.50.

Versuri, cum se scriu astăzi o mie! Ceva mai curate și mai ordonate ca la alți versuitori, de vârsta fragedă a autorului. Ceva mai îngrijite și chiar mai coherente ca la mulți tovarăși ai săi. Dar, cetind înainte, vezi cu necaz, că lectura acestui volum a fost iarăș o decepție, căci nu ne aduce nici o pagină nouă, nimic individual în rândurile acele multe, sonore și fără cuprins. Ba uneori obișnuitul șuvoiu de cuvinte amenință să distrame orice gând și să șteargă orice imagine, prin învălmășala sa patetică.

Ca oricărui tânăr publicist, care se avântă îndrăzneț pe tărâmul necunoscutului, d-lui Oreste par a-i plăcea imensitățile. Ca oricărui începător, încântat de sine însuș, d-lui Oreste îi convin atitudinile teatrale. Îl vedem chiar în ciclul prim de poezii, cum se complăce în rolul de statist pe țărmul mării, dorind să-și „răcorească durerea” și cum privește „cu păru 'n vânt, cu ochiul sorbit în depărtări”, ca un beduin în mijlocul pustiei. Trecând apoi peste o imensă „Stepă”, unde i se pare că aude „un bocet de fluer arab”, autorul ajunge în extraordinara situație de a putea încăleca... o Muză (la pag. 28), grație căreia s'a putut avânta spre înalte orizonturi: „Sburam, sburam pe aripi de nevăzute Muze”. (Erau, poate, muște, căci muzele nu știm să sboare, dragă poetel!) Iar coborât din cărca Muzei, iată-l pe autor sburând sub forma de vultur:

Iar sufletu-mi tremurător
 Sta ca un vultur, când pe ceruri
 Larg aripile își desface
 Și uriaș s'avântă în sbor!

Nemulțumit apoi nici cu calitatea asta de uriaș, d-lui Oreste își încearcă puterile spre atmosfere și mai înalte. Iată-l apărând ca Zeu aievea în versurile sale. Plimbându-se cu iubita prin alei (ca să rimeze cu foi de tei!) ne spune că „aveam în mers ceva din armonia făpturilor de Zei”. Iar când ochiul iubitei îl privește în față, el simte că are în piept „un suflet luminat de Zeu puternic și frumos”...

Vai de mine, a murit modestia la tinerii noștri stihuitoari! Afectările aceste teatrale și pornirea aceasta de a-ți începe cariera de poet de sus în jos, a clădi în aer și a-ți căuta în mod pripit un locșor printre Zei și uriași, sunt tot apariții îngrijitoare, ce numai vor să dispară. Se pare că le vine așa de greu acestei specii de poezi să privească numai în jurul lor, să rămână numai oameni și numai cu gândul în vieața lor zilnică, să prindă frumosul și armonia numai de pe pământ, așa cum se deschide la fiecare pas sufletelor superioare! Dar nici florile nu cresc în înălțimile celeste, nici iubirile nu se fac și se destac pe bolta cerului imens, ci toate se petrec pe acest pământ, pe care nici un artist de seamă nu poate să-l trateze cu atâta vitregitate. Și cel dintâiu sfat, ce se impune tinerilor poezi, este: să înțeleagă mai bine acest adevăr și să se întoarcă pe pământ din cercurile vagi și nebuloase, pe unde își vâslesc barca lor, rătăcită după inspirații.

Contrastul acesta dintre cer și pământ se vede de altfel chiar în volumul d-lui Oreste. Pe cât de lamentabile și de difuze îi sunt paginile cu pretențiile înșirate, pe atât de mult se schimbă valoarea scrisului în bucățile puține, luate din atmosfera d-sale reală. Câte-o amintire din copilărie, ca „Moș Crăciunul”, câte un subiect modest, dar evident simțit, ca descrierea crivățului din naiva poveste a goanei lui Zetir după Zina, ce se ducea să se scalde, își au un efect mai simpatic, îndată ce ies din cadrele „nemărginirilor stelare”. Câte un pastel din natură, ca de pildă rândurile cam prozaice din invocațiunea „Cătră un copac”, merită să fie reținute:

„Copac, tu care-odată-mi umbriai copilăria,
 Ce sfânt îmi pari când pașnic îți odihnești puterea
 Și ce nefermuriță îți este mângăierea
 Când stăpânești, spre seară, cu umbra ta, câmpia!

Ce falnic ești, ce mândru te 'nalți când vijelia
 Ca de un scut își sfarmă de trunchiul tău durerea
 Dar mult mai drag 'mi-ești noaptea, când priveghezi
 Și 'n plasa ta de frunze strângi toată poezia!

O, ce simțire rară coroana ți-o străbate,
Când luna își aprinde în tine răsăritul:
Te înfiori de parcă-ai atinge Infinitul.
Șasupra ta extazul copleșitor s'abate!

Privighetoarea-și ține o clipă piruitul,
În frunze se desgroapă sclipiri de nestemate
Și crângile de aur atârnă, nemișcate —
Iar ceva își oprește în trunchiul tău suitul!"

Deasemenea îl prinde mai bine simplitatea din
alte câteva bucăți și încercarea de a imita genul ușor
al romanțelor lirice, cu cunoscuta notă melodică a lui
Șerbănescu, ca strofele din „Despărțire”:

„O, lasă mâna ta iubită
S'o mai sărut ca altădată,
Cu cea din urmă sărutare
Să fie binecuvântată.

Și-acum, când tot înflăcărată
Și fragedă ți-e blânda față,
Te du — tu, ramură n'florită,
Tremurătoare de vieață!

Și lasă-mă, tăcut și singur,
Aici la margine din cale,
Ca un copac bătut de vânturi,
Pustiu și-acoperit de jale”.

Îndată ce vom însă să analizăm mai cu de-amănuntul restul de poezie eterică, sau lamartiniană, dăm peste veșnice frazeologii, cu repetiții de rime și versuri nesfârșite, cu întrebuintarea de nenumărateori a acelorva motive sărace. Apariția unei femei, după perdelele ferestrei, este de pildă o comparație favorită (p. 38, 47, 50). Dorul sau plânsul „de sub pleoapa mea lăsată”, revine adeseori. Frunza de „tei” prin liniștea de „alei” pică aproape la fiecare pagină, (p. 53, 55, 57, 59, 60, 62, etc.).

Toată tautologia asta la un loc lasă, firește impresia, că bucuriile aceste nevinovate ca și senzațiile vagi ale poetului, cu stările sufletești așa de superficiale, n'au fost aproape de loc adâncite în plasticitatea unei puteri de expresie. Cu toate acestea însă, nu înțelegem, accentul fals de desperare dela sfârșit, când poetul, fără să fi luptat încă cu succes, fără să fi avut vreo isbândă vizibilă, ne apare cu aripi frânte și stând „Infrânt, sub cerul cu stelele lui reci, în suflet cu dezastul distrugerii pe veci”. După aerele acele de uriaș, de cari am amintit, ce rost sincer mai poate să aibă improvizația din poezia „Finis”, cu care își încheie partea originală a volumului?”

„Când am simțit că toate credințele-mi se stâng,
Că ochiul mi-l cuprinde o nelinvinsă pace,
Și că icoana Morții deasupra-mi își desface
Aripa neclintită — am început să plâng,
Simțind că se revarsă în mine-o împăcare
Și mă transfigurează o n'ceată agonie”.

Elei, trebuie să zicem, ce scurt mai este avântul
și ce prematură agonie la tinerii noștri poeți! Câteva
bătăi îndrăznețe din aripi, câteva plutiri vagi în văzduh,

o lăcomie trecătoare pentru lumină... și iată-i căzuți
așa de repede și mototoliți la picioarele realității...

Dar mă întorc și mă întreb, n'ar fi cumva greșit,
să-l socotim și pe d-l Oreste printre categoria acestor
fluturi de o zi? Căci volumul d-sale, cu toate greșelile
arătate, ne dă într'adevăr și câteva indicațiuni,
cari ne-ar îndemna să credem, că autorul e prea crud
cu sine însuși, când se socotea un învins. Dibăcia
d-sale de versificare, dovedită și în o serie de traduceri
de versuri din literaturile străine și mai ales simțul
statornic pentru forme mai curate, pe urmă chiar și
vârsta așa de tânără încă, ne impun până la un punct
convingerea, că tremurul acela al poetului de teama
„distrugerii” și a „transfigurării” în perspectivă nu
este motivat. Iată noi așteptăm o grabnică ocazie,
să-l vedem pe acest amic al lui Pylade apărând în
o nouă față, mai concentrat și cu motive mai origi-
niale și mai apreciable ca naivul său debut.

✽

Bucura Dumbravă, „Haiducul”. Tradus de
Teodor Nica. Ediția a II-a. București 1911. 1 vol. 8°.
444 pag. Prețul: lei 2 — (Editura Sfetea).

La 1907, când a apărut originalul german al acestei
opere, datorită domnișoarei F. Seculici, cu un pseudo-
nim atât de românesc și de armonios, am adus
scriitoarei omagiile mele fără rezervă. Mă surprinsese
cu totul ivirea neașteptată a acestui talent în plină
maturitate. Și mă umpluse de mândrie ideia, că o femeie
străină a știut să ne popularizeze cu atâta artă
o epocă din cele mai romantice din trecutul țării
românești, cu un erou din cei mai simpatici, din câți
au fost cântați prin baladele noastre haiducești. Am
văzut apoi cum în Germania, unde s'a tipărit ediția
originală, critica i-a făcut cea mai înțelegătoare primire
și cum însuși un spirit superior ca al Ricardei
Auch, autoarea cunoscutei cărți „Die romantische
Schule”, a salutat acest roman în termeni cu totul
entuziaști. Critica dela noi i-a fost deasemenea favorabilă,
când, în traducerea vechiului junimist Teodor
Nica, a apărut întâia ediție românească. Faptele aceste
ne îndeamnă a să relevăm și a doua ediție și să încercăm
a o răspândi mai cu seamă în Ardeal, unde
va constitui o excepțional de utilă lectură.

Subiectul „Haiducului” este vieața și epoca celui
mai idealist și celui mai popular haiduc Iancu Jianu,
ajuns celebru prin originea lui boierească și prin
calitatea lui de premergător al luptelor împotriva
spoliatorilor țării românești. Pentru desfășurarea acestui
subiect, autoarea s'a folosit înainte de toate de
legendele curente, fie din balada lui Jianu, fie din
romanul atât de popular al bătrânului povestitor N. D.
Popescu. A adăugat apoi în jurul subiectului pagini
și reflexiuni contemporane precum le-a putut culege
prin un studiu serios al anilor în cari haiducia îmbră-
case un vestmânt național. Iar din experiență a adu-
nat personal, în cursul mai multor ani de excursiuni
prin munți și pe la mănăstirile, în cadrul cărora s'au
petrecut evenimentele acele romantice, o serie de
amănunte și impresii asupra întregului teritoriu de
acțiune al lui Jianu. Și în toată mânuirea acestui vast

material, de ordin istoric, cultural, descriptiv și, până la un punct, fantastic, autoarea dovedește un rar simț de imbinare și un fel propriu de a țineă încordată, până la extrem, atenția cititorului.

Ceeace ni se prezintă mai intuitiv este negreșit caracterul epocii însăși. Mai rar ni s'a dat să cetim adevărata vieță, dispărută, a boierilor dela țară, cu moravurile lor orientalizate și cu amestecul de străini pe vremea Fanarioților. Și nu cunoaștem o operă românească, în care vieța dela Curte, cu întreg convoiul de curteni, cu variația de costume și de lux, cu intimități felurite să fi fost mai artistic și mai din plin redată ca în cazul acesta, unde Curtea lui Vodă Caragea și casele boierilor Jianu ni se deschid cu atâta îndemănare.

O caldă parte ia apoi autoarea, în cursul povestirii, țărănilor români, pentru cari ea are o adâncă înțelegere. Le compătimentește mai întâiu suferințele economice, birurile grele, jafurile administrației fanariote și disprețul ciocoiesc, de care au parte și care motivează nașterea și existența haiduciei. Le admiră însă obiceiurile curate și străbune. Se identifică cu toată dragostea lor de țară, de horă și de joc și cântec.

Pentru acești țărani batjocoriți și exploatați se ridică apoi Jianu, ca un proroc izbăvitor, nu cu vorba ci cu fapta. Acțiunea lui întregă să întemeiază pe un program, pe care îl găsim resumat în următoarea morală:

„Au și haiducii dragostea lor de țară. Să nu disprețuiești deci nimeni pe ceice, din desperare s'au unit cu codrul, acest vechiu prieten al Românilor. Dacă

țăranul iubește pe haiduc, înseamnă că acesta nu e hoț, ci e răsbunător. În sufletul lui arde sfântul foc al dreptății. Și dreptatea aceasta haiducul n'o caută pentru sine, ci pentru frații săi suferinzi. El ia dela bogăți, cari sunt dușmanii țării.”

În marginile acestei morale se desvoaltă în urnă toate vitezile lui Jianu, toate asalturile la poterași și la cărc-serdarii fanarioți, precum și la pântecoșii egumeni de pe la poeticele mănăstiri ale Olteniei. Opera aceasta de răsvrătire demnă e și mai bine reliefată cu ajutorul unor surogate romantice, scene de dragoste haiducească și bogate impresii din natura acestor regiuni pline de mistere și frumuseți.

Este, fără îndoială, o pagină de mare considerație, pe care d-șoara autoarea a consacrat-o aici trecutului nostru atât de umililor din epoca aceasta. Sfârșitul pare a fi un preludiu pentru un eveniment decisiv, care a urmat, prin ivirea lui Tudor Vladimirescu. Rămânem cu impresia, că Bucura Dumbravă nu și-a terminat încă lucrarea aceasta binefăcătoare, ci este hotărâtă să toarcă firul măiestru mai departe și să-l scoată la mai multă lumină și pe Vladimirescu, într'un nou roman. Și unele informații vagi, ce mi-au venit la cunoștință, ne spun, că într'adevăr ne putem aștepta căl mai curând la o nouă lucrare, în care autoarea va continua cu fixarea acestei epoci de lupte și frământări.

La sfârșit vom recunoaște, că d-l Nica a luptat din răspuseți să ne dea o traducere bună, să îndrepteze germanismele din ediția întâia și să se apropie, cât se poate de genul popular al povestirii.

II. Chendi.

Cronica.

Eminescu și Barițiu. La propunerea d-lor Octavian Goga și P. Cosma, comitetul central al Asociațiunii, în ședința sa ținută la 13 Aprilie a. c., a decis să inițieze ridicarea câte unui bust lui M. Eminescu și G. Barițiu aici în Sibiu. Banii necesari se vor adună dela membri Asociațiunii prin donațiuni benevole. Asociațiunea a votat spre acest scop suma de 1000 cor.

Din propunerea d-lui Octavian Goga reproducem următoarea motivare:

„E un obicei consacrat, ca aducerea aminte a marilor bărbați cu cari a fost învrednicit un neam să fie onorată de pietatea posterității, prin ridicarea de monumente, cari le proslăvesc amintirea. Un astfel de monument nu e numai un act de recunoștință — eternizarea unei sbucniri de lumină din trecutul unui neam — ci e un impuls de muncă și vrednicie pentru generația prezentului, ale cărei îndemnuri sunt într'o intimă înlănțuire organică cu frământarea zilelor de ieri.

Purcedând din această judecată toate popoarele își cinstesc astfel mai marii. Piața oricărui orașel din occident ne arată în bronz ori în marmoră chipul unei figuri condescute cu sufletul celor din jur. La poalele piedestalului se opresc trecătorii și în vreme ce des-

cifrează numele celui intrupat de dalta artistului, mintea lor evoacă memoria lui și sufletul le rămâne robii câteva clipe măcar de aureola nemuritorului. Așa se face educația mulțimii, se frezește respectul ei pentru fapta bună și se introduc pe încetul în conștiința obștească principiile unui altruism, din care răsăr preocupățiuni superioare.

Firește, că noi Români din această țară, atât de sbuciumați în vieța noastră, nu ne putem asemăna nici pe acest tărâm cu alte popoare. Nu că n'am avut eroi cari cu personalitatea lor excepțională să străjuiască la răspântiile vremurilor... Asemeni marii drumeți s'au ivit și la noi în drumul veacurilor. Dar n'am avut cu ce să le însemnăm aducerea aminte, decât doar în inimă a mai licărit recunoștința celor pușini... Și știți că vremea stinge toate candelile... Ca niște copii săraci, cărora nu le dă mâna să ridice o cruce pe movila care le-acopere părinții, așa și noi, trei milioane de suflete răzlețite pe întinsul unei țeri, n'avem un singur bronz care să ne oprească în loc...

Socot că e datoria Asociațiunii, care are în grija ei problemele sufletești și culturale ale bietului nostru popor, nestârșit de bun și de fără noroc, să deschidă

și în această direcție o perspectivă nouă. Neamul nostru a fost dăruit cu mulți bărbați, care ar merita cu prisosință o asemenea cinste din partea urmașilor. Cred însă că trebuie aleasă de astădată din pleiada de mari figuri ale trecutului nostru, o personalitate în care să se intrupeze aspirații și năzuinți ce frământă tocmai zilele noastre, făcând astfel din prilejul ridicării unui monument un prilej de adâncire a marilor probleme curente.

O astfel de mare problemă a acestor zile este unitatea culturală a neamului românesc. Cred că întrunesc și opiniile Domniilor-Voaștre când îmi exprim credința, că dintre figurile luminoase ale trecutului apropiat, prin a căror activitate s'au creat cele mai puternice temelii pentru apropierea sufletească a pământului larg de cărturari de pe întreg cuprinsul pământului românesc, personalitatea literară a lui Mihail Eminescu răsare pe întâiul plan. Cel mai mare cântăreț al neamului, care a atins culmi de gândire și de simțire, neajunse încă de poezia noastră, Eminescu a prins în versul lui sbuciumul intelectualului român, cu sufletul plămădit din rostul vremii mai nouă și reoglindește prin scrisul lui, mai mult ca oricare altul, frământarea sufletească a epocii noastre".

✻

† Antonio Fogazzaro. A murit poetul, romancierul și cugetătorul italian, Antonio Fogazzaro. Pentru lumea noastră a fost un necunoscut. În mare parte, chiar și pentru lumea literară. Acum trei ani, îi străbătusem cu pasiune întreaga operă și mă biruise gândul de-a talmăci pe românește tot ce e mai caracteristic în bogata lui producție literară. Câteva povestiri s'au publicat încă de atunci. Și s'au publicat, nu pentru că numele de Fogazzaro era un nume cunoscut, ci pentru că povestirile cuprindeau o artă neobișnuită. Tălmăcirea însă a celui mai frumos dintre romanele lui Fogazzaro o păstrez și azi în manuscris, fiindcă după doi ani de umblet pe la editorii noștri, n'am găsit pe nimeni care să fi cetit romanul și care să tresară la numele de Fogazzaro. M'am mulțumit atunci să-i creez admiratori printre prietenii mei. În ceasurile de tihnă sufletească, deschideam manuscrisul și cetiam împreună cu ei pasagi din „Misterul Poetului". Încântarea lor era fericirea mea. Răstimpuri lungi zăboviam la câteun cuvânt, la câteun vers, la zugrăvirea unei priveliști, și căutam să prindem întregul farmec misterios, acea frumusețe ascunsă, care pânđește la spatele naturii și pe care Fogazzaro izbutește să și-o arate printr'o firească alăturare de lucruri și prin aruncarea artistică a unui singur cuvânt.

Niciodată, cetind o operă literară, n'am simțit mai puternică, mai vie ca atunci, acea dulce trebuință sufletească, de-a avea lângă tine un prieten cu care să stai în fața frumosului.

Antonio Fogazzaro a fost unul dintre stăpânii desăvârșiți ai sufletului meu. Simțirea și arta lui au avut întotdeauna puterea să trezească în mine mișcări de energie necunoscută. Dela el am învățat, pentru întâiaoră, că în adâncimile ființei noastre morale există regiuni nebănuite, din sânul cărora se pot ridica ele-

mente superioare, tendințe generoase, avânturi supraomenești. În fiecare om văzut, se găsește un om cu mult mai bun, pe care nu-l putem vedea, dar care va ieși odată la lumină, în urma unei desăvârșiri tot mai pronunțate. Aceasta pare a fi convingerea idealistă, pe care se razimă opera literară a lui Fogazzaro. În eroii concepți de el, trăește acel om invizibil, plămădit din tot ce e mai misterios, mai curat și mai divin în regiunile adânci ale sufletului omenesc. De aceea, străbătând opera fogazzariană, te găsești într-o continuă surprindere, pricinuită de acea neprevăzută relevare a unor realități sufletești, pe care nu le-ai cercetat, dar pe care le simți că trăesc în adâncimile necontrolate ale ființei tale. Antonio Fogazzaro a deschis porțile unei lumi, în care se mișcă, nu oamenii pe care-i vedem, ci oamenii pe care i-am putea vedea. Din bulgărul de humă, închinat tuturor patimilor, el știe să smulgă și să scoată la iveală, prin arta lui, toate elementele superioare, lăsând în umbră animalitatea.

Luată 'n întregime, opera literară a lui Fogazzaro e un adevărat purgatoriu, din care sufletul nostru se ridică înnoit, purificat, pătruns de fiorul unei simțiri întinerite. Nicăiri, ca în romanele lui, nu vei găsi iubirea mai curată, mai senină, mai ideală. E ca o mireasmă ușoară care trece dintr'un suflet într'altul. Fogazzaro a înlocuit pasiunea simțurilor cu pasiunea în care se topesc două suflete. Și pentru această iubire idealizată, el a plăsmuit femeie cu totul deosebită de obișnuită femeie a romanelor moderne. Pretutindeni în opera lui, vei găsi femeia în care se mișcă o inteligență distinsă, o simțire curată, o voință limpede, pusă în serviciul unui spirit din care lipsește orișice pervertire. Nicăiri nu vei găsi aici pe doamna Bovary, nu vei găsi atmosfera din Triumful Morții al lui D'Annunzio și nu vei găsi femeile din Mau-passant, ci vei găsi pe Lucia din Logodnicia lui Manzoni, o Lucie intelectualizată, cu spiritul mai complicat. Cetiți o pagină de iubire din Daniele Cortis sau din Misterul Poetului, și veți vedea că aveți dinaintea o lume neobișnuită, în care se mișcă numai suflete și nici o fibră de corp. O simplă privire schimbată între doi îndrăgostiți, o strângere de mână, un zâmbet, o floare dăruită — sunt semnele prin care două suflete se leagă, se împreună, se topesc. Un adio între eroii lui Fogazzaro înseamnă numai depărtarea în spațiu a două ființe, fără să însemne și despărțirea a două suflete, cari rămân legate printr'o putere superioară de esență divină. Ceeace mai alcătuiește apoi nota distinctivă a romanelor lui Fogazzaro e că iubirea e amestecată cu cele mai variate preocupări ale sufletului: preocupări religioase, politice, naționale, așa încât, cinci dintre romanele lui: *Piccolo mondo antico*, *Piccolo mondo moderno*, *Il Santo* și *Leila*, apar ca niște adevărate epopei, în care se resumă crize și priveliști morale din viața sufletească a Italiei. Chiar și-atunci când preocupările de natură religioasă au un rol covârșitor, iubirea e amestecată mereu în forma ei superioară, ca o putere misterioasă, menită

să ridice un suflet spre cea mai înaltă desăvârșire spirituală.

De ce această continuă idealizare a iubirii? Antonio Fogazzaro, vedeți, a făcut parte din acel neam de artiști, în sufletul cărora se nasc și se agită întrebările mari și din a căror operă literară cearcă să se înalțe întotdeauna un răspuns luminos. Ca și Ibsen și Tolstoi, el a urmărit, a visat o primenire a sufletului omenesc, primenire visată de atâtea și atâtea minți superioare, care-au simțit că înnoțăm în apele unei imense crize morale și că în sânul societăților moderne tinde să se încuibeze o atmosferă prielnică anarhiei distructive. Desvoltarea covârșitoare a științelor pozitive a adus după sine prăbușirea atâtor credințe vechi, dărâmarea atâtor elemente de care eră legată o disciplină și o orientare, precum și innăbușirea progresivă a simțului religios, încât sufletul omenesc s'a găsit deodată lipsit de orice razim. Încetul cu încetul s'a creat o stare de neliniște, de nesiguranță și de infrigurare, din mijlocul căreia s'a ridicat sufletul disperat al lui Nietzsche, în care trebuie să compătım pe reprezentantul unei epoci de adâncă desorientare. Subt suflarea rece a științei, s'au spulberat toate acele miragii cari încântaseră omenirea dealungul vremii. Materialismul se întinde, pătrunde și distruge, lăsând în urma lui niște suflete devastate. În locul miragiilor de altădată, rămâne convingerea strâmtă că tot ce se vede nu e decât o simplă combinație de molecule. Întregul farmec care îmbracă viața a dispărut. Diferitele înfățișări ale naturii, pe care omul primitiv le-a divinizat, găsesc în noi astăzi o simțire lipsită de frăgezime și de puritate. Ne găsim, prin urmare, în fața unui suflet oboșit și desorientat, din care lipsește însușirea aceea de a încerca o uimire dinaintea formelor vieții, uimirea încercată de cel dintâi om ivit pe pământ.

Împotriva acestei destrămări morale însă, pornește un curent de edificare a sufletului modern. Reacțiunea începe. Toate mințile superioare se muncesc să afle un punct de orientare, o stâncă sigură, o zare luminoasă — și în fața Positivismului științific se ridică Idealismul.

Alătura de lumea cunoscutului, se întinde lumea misterului, regiunea nesfârșită a necunoscutului. Fiecare lucru înnoată în mister. De ce să ne oprim atunci numai la ceea ce se chiamă cunoscut, și să nu căutăm să pătrundem și în această lume a misterului, care e în noi, în jurul nostru, în fiecare lucru, pretutindeni? La necunoscutul din natură trebuie să corăspundă un alt necunoscut în sufletul nostru, unde totul este proaspăt, gingaș, neprihănit. Acolo, prin urmare, trebuie să ne refugiem. Odată intrați în acest colț virgin al ființei noastre, vom câștiga din nou acel simțământ de uimire în fața naturii și vom încerca o refacere a structurii noastre sufletești. Puteri intime, neașteptate, se vor trezi în noi, simțământul religios își va recăpăta vigoarea, contactul cu elementul divin se va restabili și natura va fi din nou înfășurată în miragii.

Cum să pătrundem însă în această lume a miste-

rului care zace în sufletul omenesc? Fogazzaro răspunde: prin iubire. E același răspuns pe care l-a dat Shelley și Maeterlinck. Singură iubirea ne poate duce în cele mai superioare regiuni sufletești, de unde să sorbim învierea și premenirea conștiinței noastre.

Cețiți Misterul Poetului și veți vedea cum un om poate căpăta, prin iubire, conștiința unor puteri nevăzute, care se ridică din adâncimi misterioase. Din tot romanul acesta se desface ideea întremării a două suflete printr'o iubire ideală.

„Astăzi m'am hotărât să cobor în scris taina neștiută, pe care se razimă viața, bogăția și puterea sufletului meu” — sunt cuvintele cu care Fogazzaro își deschide romanul. El a visat o desăvârșire supremă a ființei noastre morale, și această desăvârșire o avem redată în Misterul Poetului — cel mai limpede dintre romanele lui. Cețiți apoi Daniele Cortis, Idilii spezzati, Fedele, Il Santo — și veți da peste aceeași iubire care purifică sufletele, le înalță, le apropie de Dumnezeu și le dă acea conștiință vie, că peste materia văzută stăpânește puterea unui spirit ascuns, care leagă cerul cu pământul.

Dar Malombra? Mai mult ca oriunde, în acest roman circula elementul misterios într'o măsură așa de covârșitoare, încât eroii lui se mișcă într'o atmosferă care te umple de groază. Marina, eroina principală, nu e o nebună cum s'a zis de cătră atâția inși, ci e o sinteză a acelor puteri oculte cari trăesc în ființa și în jurul nostru.

Fogazzaro, prin urmare, a făcut parte din școala marilor idealisti, cari întesc să reintegreze sufletul în drepturile lui, opunându-l materialismului atotputernic — și din acest punct de vedere trebuie judecată întreaga lui operă literară.

A fost un cugetător distins, un idealist extrem, călăuzit mereu de-o convingere adâncă, statornică, în slujba căreia a pus pe marele artist care trăia într'ânsul.

N'a fost zugrăvit realist al acestei vieți văzute, ci a fost creatorul unei lumi superioare, în care nu poți pătrunde decât printr'o adâncă purificare a ființei morale. În mintea lui s'a răsfărat toată criza și toată neliniștea sufletească a vremii noastre și din sufletul lui s'a ridicat un răspuns luminos, care stă la temelie activității sale artistice. Pentru viața unui popor din zilele de azi, asemenea scriitori, cari unesc arta cu cugetarea, înseamnă întotdeauna un punct de orientare, un izvor de disciplină, un stimulent de energie. Ei sunt zeii acestui veac de oboseală, spre cari ne îndreptăm ori de câte ori simțim nevoie de înviere și de avânt.

(D. Tomescu.)

= **Operă de diletant.** Din câteva volume de așa zise cercetări literare ne-am putut convinge, în timpul din urmă, ce grozav este, când subiecte interesante incap pe mâni nechemate. Am văzut că există acum un mare număr de diletanți, cari vin de se îmbulzesc și ei la mișcarea literară mai nouă și caută pe căi

mai ușoare, mai ieftine, să ridice glasul și să-și întemeieze vreo reputație. De obicei ei sunt tineri fără nici o pregătire, înzestrați cu un deosebit dar negustoresc și și-au să atace astfel de subiecte, încât profitul lor să rămână mai mult material decât moral. Ca să izbutească mai ușor, acești peticari literari caută de obicei să-și lege numele de autorii mai de seamă și de vreun episod mai senzational din viața lor, pentru a fi siguri de lansarea operei lor superficiale de editură. Eminescu, Conta și alți scriitori de geniu sunt mai cu seamă puși la contribuție. Așa de pildă mai anul trecut să domn Săndulescu, în o ediție faimoasă a poeziilor lui Eminescu, voind să scrie un comentariu la versul „In cântări răsunânde, suspine-armonioase colo în Eliseu”, dă iubiiilor săi cetitorii următoarea explicație a câmpilor elisee: „Eliseu înseamnă profet evreu, discipolul și urmașul lui Sf. Ilie”... E pur și simplu extraordinar câtă ignoranță e în felul acesta de maltratare a clasicilor noștri poeți. Și vrednic de numitul agramat este și un domn Octav Minar, care de mai mult timp incoace usează de aceleași mijloace. D-sa are mania paginilor de senzație și se frământă în raptul capului după intimități inedite. După ce și-a încercat norocul cu viața amoroasă a filozofului Conta, imită pe un alt coleg al său care publicase, fără nici un rost, scrisorile dintre Veronica Micle și Eminescu. Condus de noroc, a mai dat peste alte scrisori și a descoperit câteva lucruri necunoscute, pe cari le-a contopit în o deplorabilă povestire a faptelor și ne-a dat zilele aceste volumul „Cum a iubit Eminescu”. Fără nici o expunere clară, fără nici un criteriu, fără vreo concluziune serioasă, dl Minar ne-a dat o lucrare fără valoare, nici de formă și nici de fond. Și singura parte pozitivă o alcătuiesc cel mult cele câteva fragmente necunoscute de scrisori de-ale Veronicăi Micle, comentariile și părerile autorului rămânând la nivelul naivității celei mai pure. Relevăm acest fapt pentru că este deadreptul regretabil, ca documente literare, de natură atât de subtilă, să cadă în mâni atât de neîndemnatice de diletanți, cari nu le pot înțelege nici rostul lor literar și nici cel biografic. (=)

⊗

= Scriitori modești și încercări de parvenire.

În continuarea seriei sale de reflexiuni, cum deghizate, asupra diferitelor fenomene din viața noastră literară, publicate în „Universul”, d-l Vlahuță atinge o nouă anomalie și o relevă într-o scrisoare publică, adresată d-lui Brătescu-Voinești. E vorba de modestia scriitorului-artist pe de-o parte și de gălăgia-reclamă, ce se face în jurul multora din generația mai tânără.

„Un talent adevărat — scrie, între altele, d-l Vlahuță, — are groază de orice fel de gălăgie în jurul lui. Iar sfiala lui mândră, nobila tăcere în care se învăluie, lasă timp liber tuturor nechemățiilor, cari știind bine, că slava lor e numai din amăgire și din sgomot deșert făcută, e natural să lupte pentru a o păstra, pentru a întreține cât mai mult această confuzie și păclă nenorocită în spiritul publicului nostru. Luptă și izbutesc. Și cum să nu izbutească? Ei își fac din

aceasta o specialitate. Își ticluiesc singuri articole de laudă, își au prietenii lor pe la toate gazetele — informații cotidiene, ațișe mari, coperte colorate — își organizează astfel o reclamă comercială sistematică în jurul produsului lor, care, dată fiind eterna putere a obsesiei, trebuie să sfârșască prin a străbate... Ei în spuma lor de vâlvă, în triumful vorbirii lor goale și sonore își găsesc socoteala. Și sunt fericiți, de-o mie de ori mai fericiți decât adevăratul, care se prigoarește în îndoieli, pururea infricoșat de marea răspundere a cuvântului tipărit, — pururea nemulțumit de sine”.

Înregistrăm aceste reflexiuni ale d-lui Vlahuță, căci modul d-sale de apreciere a stărilor actuale în frământările literare e pururea interesant. Neapărat însă că, dată fiind nota de generalitate a acestui articol, trebuie să ne facem rezerva cuvenită. A vorbi asupra acestui subiect în termeni generali, nu credem să fie tocmai admisibil. Modestia scriitorului artist și predilecția lui pentru liniște este o teorie mai mult relativă și găsim în istoria literaturilor foarte multe pilde, când poeți de seamă, ca Goethe, iubiau să fie slăviți ca niște Zei. Chiar și la noi Alexandri n'a fost lipsit de vanitate și nu înțelegem de ce autorii din noua generație n'ar avea și ei bucățile lor de popularitate și această prea omenească satisfacere a orgoliului de artiști. Ah, dar sunt excepții și desigur d-l Vlahuță la excepții s'a gândit! Și asupra acestui punct a stăruit și revista noastră adeseori. Avem în adevăr o categorie întreagă de scriitori tineri, cari încearcă să-și forțeze norocul în jurul lor. Pe unii îi poartă îndrăzneala și lipsa de scrupul. Pe alții îi nenorocesc magistrii și dascălii revistelor, cu nesăbuitele lor laude și îndemnări. Admitem chiar că și spiritul comercial își are partea sa de acțiune și la unii și la alții. Dar de străbătut? Istoria nu iartă și bunul simț veghiază și ce e spumă trece cu valul.

⊗

† Nicolae Densușianu. În zilele trecute a încetat din viață în București și a fost înmormântat în li-niște și fără pompă ca un suflet al nimănui, deși munca lui de decenii ar fi meritat un semn de pietate. Reproducem din „Neamul Românesc literar” caracterizarea ce i-o face d-l N. Iorga.

„A fost un gazetar literar, un polemist, iar la noi un pribeag. Tipul pribeagului care nu înțelege, nu admite, nu iartă, care nu poate și nu vrea să se asimileze. Nu unul din acei Ardeleni cari se găsesc bine în cluburile, cafenelele ori saloanele noastre și, odată naturalizați, dar și fără aceia, dau asalt la leafă, la situație, la notorietate. Și eră destul de inteligent, destul de energic și de harnic ca să răsbată, dacă nu prin lingușirea și intrigile, familiare, din nenorocire, altor emigrați din țara de unde ideal, nu poște trebuie să ni se aducă, măcar prin mândra siguranță de sine, pe care ca anume Ardeleni o avea. Și n'a fost decât bibliotecarul Statului-major, și la mormântul lui, de unde lipsia Academia Română, deși-i fusese membru corespondent, a vorbit doar un ofițer, coleg de slujbă.

N. Densușianu a strâns un material istoric prețios. El a închinat lui Horea o monografie extraordinar de bine informată, care va rămâne și ar merita să fie retipărită. A atras atenția asupra permanenței unei organizări politice la Români din Ungaria, și în acest spirit a strâns, din cărți tipărite, cele cinci volume de întregire la colecția „Hurmuzachi”. Poate se va vedea ce ipoteze, desigur mai mult decât odată curioase, se cuprind în cartea de muncă îndelungată în care pretindea să explice altfel decât toți ceilalți vremile străvechi ale acestor țeri locuite astăzi de Români.

Dar mai interesant decât acest scris al său, care cuprinde informație bună și pagini ce nu vor muri, eră el însuș. Trăia în acest bătrân, coborât de neameși din jurul ruinelor Ulpiei Traiane, nu mândria romană, cum i-ar fi plăcut lui, ci o neînvinșă încăpățănare dacă. Și mai trăia ceva: conștiința tuturor suferințelor îndurate de ai noștri acolo, dela cel dintâiu apărător al Jărâniilor ardelenice căzut înaintea călăreșilor maghiari ai năvălirii până la moartea silnică a tatălui său, în zilele cumplite ale revoluției dela 1848. Acest om pareă, cu statura lui înaltă, cu aspra lui privire, cu bătrânețea lui dărză, cu vorba-i puțină și sila de lume, icoana însăși a nenorocului nostru care nu se dă, a înfrângerii noastre care în tăcere gătește, după cea din urmă lupă pierdută, clipa celei mai apropiate răsbunări.

Și e păcat că s'a dus în mormânt fără să aibă singura bucurie de care sufletul său fără zămbet eră în stare”.

88

Duplicitate literară. Primim următoarea scrisoare: „Stimate d-le redactor! Vă rog binevoiti să dați loc în revista D-voastră următoarelor: În numărul cinci al „Luceafărului” a apărut o apreciere dintr'un punct de vedere absolut strein de subiect, a unei mici lucrări ale mele publicate în „Convorbiri literare” Nr. 12, 1910. Această lucrare e pusă în paralelă cu altă lucrare a mea anterioară, care a fost prezentată ca teză de doctorat la Budapesta. Această paralelă însă o socotesc nedreaptă, pentru că dacă autorul noțiței din „Luceafărul” și-a putut da seamă de ce conțin aceste lucrări, a putut vedea, că cea românească nu reprezintă cătuși de puțin traducerea celei ungurești, ci este o lucrare cu totul nouă, o dezvoltare, ca să zic așa, a părții din teza mea, care interesează istoriografia românească. Tot ce este deosebit în românește de teza ungurească este rezultatul a noiei cercetări, a studiului altor documente, decât cele avute la îndemână cu ocazia lucrării ungurești. Un fapt unic nou în istorie aduce de multeori intervertirea unei întregi argumentații sau interpretări. Păcatul, ce mi-l recunosc, este de a nu fi citat păreri anterior publicate și n'am citat nu numai modestele mele păreri, ci nici păreri altora, mai competenți în procedeeuri, cum ar fi d. e. d-l Iorga, care cu o nespusă satisfacție ia notă în al său „Neam românesc” de „descoperirea” „Luceafărului”. Am făcut această omisiune absolut voluntară, pentru că îmi rezerv dreptul de a reveni mai

pe larg asupra acestei epoci a istoriei românești, în ale cărei fapte schimbările politice la față ale prezentului sau alte mizerii personale ale autorilor, cred, că n'au ce căuta.

Primiți, d-le redactor, asigurarea deosebitei mele considerațiuni și mulțumite. București, 14 Martie 1911. *Ilie Minea*”.

Am publicat aceste șire ale d-lui Minea, observând însă că ceea ce spune despre „studiul altor documente” în afară de cele utilizate în broșura ungurească din 1907, e în vădită contradicție cu nota dela pag. 1123 a „Convorb. Liter.” din 1910, unde afirmă, că lucrarea românească din „Convorbiri” a scris-o „cu ajutorul acelor documente”, cum i-au servit de bază și la scrierea broșurii ungurești: „Magyar-bolgár-oláh érintkezés Nagy Lajos alatt”.

Nu înțelegem, pentru ce consideră d-l Minea paralela dintre broșura sa ungurească și lucrarea din „Convorbiri” ca fiind nedreaptă. Va admite oricine, că ea este foarte dreaptă și plină de învățăminte dureroase în acelaș timp, căci „intervertirea argumentației și a interpretării”, — cum se exprimă d-l Minea — în broșura ungurească nu se poate scuza prin nici un procedeu științific acceptabil. Spre a nu lungi vorba, să luăm ca exemplu un singur caz. La 1907 d-l Minea admiteă, că expediția regelui Ludovic contra lui Vlaicu s'ar fi amănât la 1365 din motivul „verosimil”, că Vlaicu „s'a dus înaintea regescului său suzeran și, urmând tactica tatălui său, i-a promis tribut, servicii și i-a jurat credință”. La 1910, în lucrarea românească însă știe, că „Vlaicu răspunde la proclamațiunea din 1365 cu aceea, că pustii hotărele țerii ungurești” etc... Ei bine, lucrul acesta putea să-l știe și să-l afirme și la 1907 cu acelaș femeiu, ca și la 1910, căci documentul, pe care se bazează, nu este nici nou, nici „inedit”. D-l Minea îl citează din vol. II al publicației „Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen”, care a apărut la 1897. Și interpretarea faptului putea s'o găsească și la 1907 într'o lucrare românească apărută la 1898 (Gr. C. Conduratu: „Relațiunile Țării Românești și Moldovii cu Ungaria” pag. 72) exprimată aproape cu acelaș cuvinte, cu cari o redă și d-l Minea în încercarea d-sale din 1910: „Voevodul român găsise un prilej favorabil să răspundă cu foc și arme la declararea de războiu din anul 1365” etc.

În cazul acesta cu ce fel de documente sau fapte nouă și-ar putea d-l Minea justifica „intervertirea argumentației sau interpretării” dela 1907 până la 1910? Poate cu acelea, pe cari „își rezervă dreptul” a le descoperi în viitor? Să-i ajute D-zeu! Speranțele noastre, însă, încât privește pe d-l Ilie Minea, sunt foarte reduse. Și ceic-o cunosc, vor ghici, pentru ce!

89

= **Sărmana Jeana!** Un tânăr prozator din București ne cere părerea asupra broșurii sale de schițe sentimentale, Deschidem cartea d-lui C. Teodorescu — căci așa își zice necunoscutul — și reținem din cea dintâi privire următorul mărgăritar:

„Jeana adormi... A doua zi se sculă târziu, iar pernele-i erau ude de lacrimi vărsate peste noapte, precum și de sângele curs din nas. Căci Jeana avea slăbiciunea a-i curge sânge din nas, de câteori avea vreo durere sufletească“...

Mă rog, pe cine să compătimim mai mult, pe autorul, care a scris această grozăvie, sau pe biata Jeana, pe care emoțiile sufletești o costă atâta pierdere de sânge... din nas?

Poșta redacției.

— Manuscrisele nu se înapoiază. —

D. Amândouă merită să fie reproduse.

Pe câmp...

A 'nceput cu susur lin
Vântul se adie,
Dulce sună peste câmp
Glas de ciocârlie...

Un izvor ca lacrima
Șopotind grăbește,
Sare... fuge răsiațat
Tărâmurii-și lovește.

Peste munți...

Peste munții vineții
Soarele răsare,
Foc de raze revărsând
Răde 'n depărtare.

La izvorul cristalin
Glas de doină cântă:
„Bădișor de dorul tău
Inima mi-e 'nfrântă“

Nota de drăgălășie și versificația sunt promisiuni frumoase.

Anonymous. Vă rugăm să rămâneți credincioși numelui d-voastră.

Bibliografie.

În editura „Minerva“ au apărut:
Calendarul Minervei pe 1911, anul al XIII-lea, 280 pag. Preț: 1.25 Lei.

Al. Russo, *Serieri*, cu o prefață de G. Bogdan-Duică, 250 pag. Preț: 1.50 Lei.

Mihail Lungianu, *În sărbători*, nuvele. Preț: 1.50 Lei.

Radu Baltag, *Feciorul*, nuvele. Preț: 1.50 Lei.

I. Agârbiceanu, *În întinerie*, nuvele. 1 vol., 312 pag. Preț: 2 Lei.

Mihail Sadoveanu, *Apa Morților*, roman. Preț: 2 Lei.

În „Biblioteca Minervei“ à 30 bani volumul, au apărut următoarele broșuri:

I. Slavici, *Românii din Ardeal*.

I. M. Guyau, *Spre mai bine*, trad. de Sc. Georgescu.

H. Zschokke, *Ionatan Frock*, trad. de Răduț.

Dumas-Fils, *Diana de Lys*, trad. de Alex. Șerban.

H. Taine, *Despre producerea operei de artă*, tradusă de M. Sadoveanu.

Silvio Pellico, *Ani de temniță*, trad. de N. Pandelea (2 vol.).

Xavier de Maistre, *Călătoria împrejurul odăiei mele*, trad. de I. B. Hétrat.

Clara Tschudi, *Tineretea Mariei Antoaneta*, trad. de V. Anestin (2 vol.).

I. Boteni, *Drumuri*.

Sacher Masoch, *Buni și răi* (gazetarii), trad. de I. Constantinescu Delabaia.

Sacher Masoch, *Creditorii*, trad. de I. Constantinescu Delabaia.

Chateaubriand, *Atala*, trad. de Margareta Popescu.

C. Flammarion, *Urania*, trad. de I. Mihălcescu și C. Chifu (2 vol.).

În „Biblioteca teatrului național“ edit. „Minervei“ au apărut:

Nr. 10. Schiller, *Don Carlos*, poem dramatic în 5 acte și 17 tabl., trad. de G. Coșbuc. Preț: 50 bani.

Nr. 11. Calderon, *Judecătorul din Zalamea*, dramă în 3 acte trad. de Ovid Densușianu. Preț: 40 bani.

Nr. 12. P. Locuste anu, *Nevasta lui Cerceluș* (farsă într'un act). Preț: 30 bani.

Nr. 13. W. Shakespeare, *Regele Lear*, tragedie în 5 acte și 25 tablouri, trad. de Margarita Miller-Verghi. Preț: 45 bani.

Nr. 14. Carlo Bertolazzi, *Zile de sărbătoare*, comedie în 3 acte, trad. de I. Barberis. Preț: 40 bani.

În editura Librăriei C. Sfetea, à 20 bani exemplarul, au apărut următoarele cărți din Biblioteca „Steaua“:

Nr. 20. *Anfim Ivireanul*, Mitropolitul Ungro-Vlachiei, de N. Dobrescu.

Nr. 21. *Cântece voinicești și ostășești*, de 3 învățători.

Nr. 22. *Amintri și Schițe*, de Em. Gârleanu.

Nr. 23. *Povestirile lui Moș Iftimie Hârobor*, de N. Rădulescu Niger.

Nr. 24. *Din Legendele neamului Hoheinzollern*, de St. O. Iosif.

Nr. 25. *Flori și Povești*, de I. Dragoslav.

În editura Leon Alcalay, à 30 bani exemplarul, au apărut următoarele numere în „Biblioteca pentru toți“:

Corneille, *Horatius*, tragedie în 5 acte, trad. de Haralamb C. Lecca.

H. Sudermann, *Ioan Botezătorul*, tragedie în 5 acte, de Il. Chendi și C. Sandu.

Richard Wagner, *Lohengrin*, trad. în metru original, de St. O. Iosif.

Th. D. Speranță, *Anecdote marine*.

Virgil Caravitan, *Snoave*.

Il. Chendi, *Portrete literare*.

Richard Wagner, *Olandezul sburător* (corabia-naluca), trad. de St. O. Iosif.

C. Rădulescu-Motru, *Păr de lup*, dramă în 4 acte.

Guy de Maupassant, *Bel-ami*, trad. de I. Gr. Periejeanu. Preț: 1.20 Lei.

Mihail Eminescu, *Poezii*, ediție revăzută de Ion Scurtu. Preț: 60 bani.

Piane și armoniuri

din cele mai bune fabrici, li-
ferează subsemnatul pe lângă
**prețuri convenabile și cu
garanță.** Totodată dau infor-
mațiuni **gratuite** cu privire la
procurarea de orice instru-
mente muzicale de arcuș sau
de suflat, pentru alcătuirea de
orhestre și trebuință privată.

T. Popovici,

profesor de muzică.

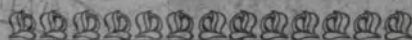
Sibiiu (Nagyszeben), Str. Cîsnădiei Nr. 7.

Colecțiile revistei „Luceafărul“.

Legătură elegantă în pânză.

Anul I, (1902)	50 cor.
Anul II, (1903)	40 „
Anul III, (1904)	30 „
Anul IV, (1905)	epuizat
Anul V, (1906) Ed. simplă	16 „
Anul V, (1906) Ed. de lux	25 „
Anul VI, (1907) Ed. simplă	16 „
Anul VI, (1907) Ed. de lux	25 „
Anul VII, (1908) Ed. simplă	16 „
Anul VII, (1908) Ed. de lux	25 „
Anul VIII, (1909) Ed. simplă	16 „
Anul VIII, (1909) Ed. de lux	25 „
Anul IX, (1910) Ed. simplă	16 „
Anul IX, (1910) Ed. de lux	25 „

Toate colecțiile împreună ediția simplă
200 cor.; ediția de lux 230 cor.

Cel mai potrivit dar pentru copii!

Adelina Olteanu Maior:

Biblioteca Copiilor și a Tinerimii

cu numeroase ilustrațiuni.

Cuprinde: **basme și istorioare
pentru copii**, un număr bogat de
piese de teatru și povestiri pentru
tinerime.

Se află încă în vânzare: vol. II, III, IV,
la librăria Archidieceșană din Sibiiu,
sau la Administr. revistei „Luceafărul“.

Prețul unui volum 1 coroană.

A apărut:

Informații literare și culturale

1903 — 1910

de

Octavian C. Tăslăuanu.

Editura W. Krafft, Sibiiu.

Voluțul cuprinde: Figuri literare și cul-
turale. Articole despre artă, despre Ches-
tiuni culturale dela noi și din străinătate
și dări de seamă despre o parte a literaturii
românești din ultimul deceniu.

Voluțul bogat de 350 pagini. Prețul 2 cor.,
în România 2 Lei 50 b. Se poate comanda
dela toate librăriile.

Prima societate de credit funciar român din București.

L I S T A

de scrisurile funciare 4% și 5% eșite la sorți la tragerea a 24-a și a 59-a făcută în
ziua de ^{29 Martie} 1911.

Acele scrisuri sunt eșite la sorți cu cuponul de Ianuarie 1912 și se vor plăti al pari
(sută în sută) la Cassa Societății cu începere dela 1 Iulie st. n. 1911.

4%			5%																		
à 5000 lei	à 1000 lei	à 100 lei	à 5000 lei									à 1000 lei									à 100 lei
408	308	512	1801	4386	8101	9693	38407	1806	5350	10093	24338	34599	52255	62544	82444	119446	403				
418	318	532	1803	4393	8111	15807	38417	1826	5360	11909	24348	35103	52265	62554	82454	119456	423				
428	328	542	1813	4396	8121	15817	38427	1846	5370	11919	24358	35113	52275	62564	82464	119476	443				
438	338	552	1823	4402	8131	15827	38437	1866	5380	11929	24368	35123	52285	62574	82474	119486	453				
448	348	562	1831	4412	8141	15837	38447	1886	5390	11939	24378	35133	52295	62584	82484	119496	7006				
458	358	572	1833	4422	8151	15857	38457	1876	6105	11949	24388	35143	52501	69401	84906		7016				
468	368	637	1841	4432	8161	15867	38477	1896	6115	11959	24398	35153	52511	69411	84916		7046				
478	378	701	1843	4452	8171	15877	38487	2703	6126	11969	27100	38163	52521	69421	84926		7096				
500	388	741	1851	4472	8191	15897	38497	2713	6146	11979	27120	38173	52531	69431	84936						
510	398		1853	4492	9100	18306	41525	2723	6155	11989	27130	38183	52541	69441	84966						
520	610		1861	5703	9106	18316	41535	2733	6156	11999	27140	38193	52551	69451	84986						
530	630		1881	5713	9110	18356	41555	2743	6175	13804	27160	38304	52561	69461	85402						
540	640		1891	5723	9116	18396	41575	2763	6176	13834	27170	38314	52571	69481	85422						
560	660		1893	5733	9120	18906	43109	2783	6185	13844	27180	38324	52581	69491	85432						
570	670		2611	5773	9126	18916	43119	2793	6909	13854	27190	38334	52591	70307	85442						
580	680		2631	5901	9130	18926	49603	3418	6919	13864	27604	38354	53200	70317	85452						
903	690		2651	5911	9136	18936	49613	3428	6920	13874	27614	38364	53210	70327	85462						
913	3006		2661	5921	9146	18946	49653	3438	6930	13884	27624	38374	53220	70337	85472						
923	3016		2671	5931	9150	18956	49693	3448	6940	13894	27634	38384	53230	70347	89100						
933	3026		2681	5941	9156	18966	55207	3458	6950	14801	27644	38394	53250	70357	89110						
943	3036		2691	5951	9166	18996	55217	3468	6969	14811	27654	46300	53260	70367	89130						
953	3046		3209	5961	9170	20609	53237	3826	6979	14821	27664	46310	53270	70377	89140						
963			3219	5971	9176	20619	55257	3836	6989	14831	27674	46320	53280	70704	89150						
983			3229	5981	9180	20649	58267	3846	6999	14841	27694	46330	53290	70744	89160						
			3269	5991	9186	20659	57002	3856	7508	14851	29700	46340	54302	70754	89170						
			3289	6308	9190	20669	57022	3866	7518	14861	29710	46350	54312	72619	89180						
			3299	6318	9196	20679	57032	3876	7528	14881	29720	46360	54322	72629	89190						
			3510	6328	9304	20689	57042	3886	7538	14891	29730	46370	54332	72639	89802						
			3520	6338	9307	20699	57052	3896	7548	18408	29740	46380	54342	72649	89822						
			3530	6348	9314	26309	57062	4617	7558	18418	29750	46390	54352	72661	89832						
			3540	6358	9317	26329	57072	4627	7568	18428	29760	49204	54362	72679	89842						
			3570	6368	9324	26339	57082	4637	7588	18448	29770	49214	54372	72689	89852						
			4109	6378	9327	26349	57092	4647	7598	18458	29780	49224	54382	72699	89862						
			4119	6388	9337	26369	57509	4667	8003	18468	29790	49234	54392	75601	89872						
			4139	6398	9344	26379	57519	4687	8023	18478	34313	49244	56004	75611	89882						
			4159	7105	9354	26389	57549	4697	8033	18488	34323	49254	56014	75631	98503						
			4179	7115	9357	26399	57559	4918	8043	18498	34333	49264	56024	75641	98513						
			4189	7125	9364	32604	57569	4926	8053	20800	34506	49274	56034	75651	98523						
			4199	7135	9367	32614	57579	4936	8063	20819	34507	49284	56044	75661	98533						
			4303	7145	9374	32624	57589	4946	8073	20829	34509	49294	61805	75671	98573						
			4306	7155	9377	32634	57599	4956	8083	20849	34516	50409	61815	75681	98583						
			4317	7165	9384	32644	59514	4976	8232	20859	34517	50419	61825	75691	98593						
			4316	7175	9387	32654	59524	4986	8252	20879	34519	50429	61835	78698	100205						
			4323	7185	9394	32674	59534	4996	8282	20899	34526	50439	61845	78618	100215						
			4326	7607	9397	32684	59544	5209	8292	24202	34527	50449	61875	78628	100225						
			4333	7617	9603	35208	61301	5219	10003	24212	34529	50459	61902	78648	100235						
			4343	7627	9613	35218	61311	5229	10013	24222	34536	50469	61912	78658	100245						
			4353	7637	9623	35228	61321	5249	10023	24232	34539	50479	61932	78668	100255						
			4356	7647	9633	35238	61331	5269	10033	24242	34546	50489	61942	78678	100265						
			4363	7657	9643	35248	61341	5279	10043	24252	34547	50499	61952	78688	100275						
			4366	7667	9653	35258	61351	5299	10053	24262	34556	52205	61962	78698	100285						
			4373	7677	9663	35268	61361	5320	10063	24272	34557	52225	61972	82404	100295						
			4376	7687	9673	35288	61371	5330	10073	24308	34596	52235	62504	82424	119466						
			4388	7697	9683	35298	61391	5340	10083	24318	34597	52245	62514	82434	119416						